

Gabriela Bărbulescu

Daniela Beșliu

Daniela Ioniță

Educație civică

4

Manual pentru clasa a IV-a

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.
Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Gabriela Bărbulescu

Daniela Beșliu

Daniela Ioniță

Educație civică

4

Manual pentru
clasa a IV-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr. 4434/22.07.2021.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2021–2022.

Inspectoratul școlar .....

Școala/Colegiul/Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

ANUL	NUMELE ELEVULUI	CLASA	ANUL ȘCOLAR	ASPECTUL MANUALULUI*			
				FORMAT TIPĂRIT		FORMAT DIGITAL	
				LA PRIMIRE	LA PREDARE	LA PRIMIRE	LA PREDARE
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Educație civică. Manual pentru clasa a IV-a

Gabriela Bărbulescu, Daniela Beșliu, Daniela Ioniță

Referenți științifici: prof. grad I Elena Lucia Bălan, Școala Superioară Comercială „N. Kretzulescu”, București
prof. grad I Nicoleta Stănică, Școala Gimnazială „Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov

Copyright © 2021 Grup Media Litera

Toate drepturile rezervate

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Carmen Bîțlan

Corector: Ionel Palade

Credite foto: Dreamstime, Shutterstock

Copertă: Vlad Panfilov

Tehnoredactare: Marin Popa

Prepress: Banu Gheorghe, Olimpia Bolozan

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BĂRBULESCU, GABRIELA

Educație civică: manual pentru clasa a IV-a/
Gabriela Bărbulescu, Daniela Beșliu, Daniela
Ioniță. – București: Litera, 2021

ISBN 978-606-33-7674-0

I. Beșliu, Daniela

II. Ioniță, Daniela

37

Cuprins

UNITATEA 1

NE AMINTIM DIN CLASA A III-A 7

Noțiunea de persoană 8

Trăsături morale ale persoanei 10

Raporturile noastre cu animalele,
cu plantele și cu lucrurile 12

Raporturile noastre cu ceilalți oameni ... 14

EVALUARE INIȚIALĂ 16

UNITATEA 2

LOCURI DE APARTENENȚĂ 17

Localitatea mea 18

Tradiții locale 21

Țara mea 24

Însemnele țării 27

Dragostea față de țară 29

România, membră a Uniunii Europene ... 32

RECAPITULARE 36

EVALUARE 38

UNITATEA 3

VALORI MORALE 39

Ce sunt valorile morale? 40

Bine/Rău 42

Altruism/Egoism 44

Cinste/Necinste 46

Respect/Lipsă de respect 48

Responsabilitate/
Lipsă de responsabilitate 50

Solidaritate/Lipsă de solidaritate 52

RECAPITULARE 54

EVALUARE 56

UNITATEA 4

NORME MORALE. COMPORTEMENTE MORAL-CIVICE 57

Exemplificări ale normelor morale.

Rolul normelor morale 58

Viața morală cotidiană: comportamentul
în familie 62

Viața morală cotidiană: comportamentul
în școală 64

Viața morală cotidiană: comportamentul
în grupul de prieteni 66

Viața morală cotidiană: comportamentul
în locuri publice 68

Comportamente prosociale și antisociale.

Schimbarea comportamentelor 72

RECAPITULARE 76

EVALUARE 78

UNITATEA 5

DREPTURILE UNIVERSALE ALE COPILULUI 79

Sunt copil, am drepturi 80

Toți copiii au drepturi 83

Drepturi și responsabilități 86

RECAPITULARE 88

EVALUARE 90

RECAPITULARE FINALĂ 91

EVALUARE FINALĂ 95

Oglinda orelor de *Educație civică* 96

VARIANTA TIPĂRITĂ

Manualul de *Educație civică* este structurat pe unități tematice, care dezvoltă conținuturile din programă. Prezentate într-o formă deosebit de atractivă, lecțiile cuprind exemple de activități care conduc la formarea competențelor specifice disciplinei.

Organizarea conținutului permite crearea de relații cu celelalte discipline studiate.

Pagina de PREZENTARE a unității de învățare

The presentation page features a central image of a person in traditional Romanian folk costume holding a hat. The page is titled 'UNITATEA 2 LOCURI DE APARTENĂȚĂ' and includes a sidebar with icons for various activities. A 'PROIECT' section is highlighted, titled 'Eu, comunitatea, țara', with a list of objectives and tasks.

Titlul unității de învățare (Title of the learning unit): UNITATEA 2 LOCURI DE APARTENĂȚĂ

Numărul unității de învățare (Number of the learning unit): 2

Proiectul unității de învățare (Learning unit project): Eu, comunitatea, țara

Conținuturi din programa școlară (School program content):

- Apartenența locală
  - Localitatea mea
  - Tradiții locale
- Apartenența națională
  - Țara mea
  - Isusmele țării
  - Dragostea față de țară
- Apartenența europeană
  - România, membră a Uniunii Europene
  - Simbolurile Uniunii Europene

Competențe specifice (Specific competencies): 1.1., 1.2., 3.3.

Pagini de LECȚIE

The lesson pages are titled 'Localitatea mea' and 'Aplică'. The 'Localitatea mea' page includes a 'Descoperă!' section with images of various towns and a 'Spune-ți părerea!' section with questions. The 'Aplică' page includes a 'Mesaj pentru tine' section with a quote from William James.

Titlul lecției (Lesson title): Localitatea mea

Descoperă (Discover): Crearea unui context de învățare pentru introducerea noțiunilor noi

Spune-ți părerea! (Share your opinion!): Exprimarea unei opinii personale a elevilor și susținerea acesteia cu argumente

Află (Learn): Conținutul teoretic al lecției

Aplică (Apply): Aplicații individuale și de grup, cu grad diferit de dificultate

Ce ai învățat? (What did you learn?): Evaluare formativă

Mesaj pentru tine (Message for you): Sinteza celor învățate în această lecție

Pagini de RECAPITULARE

Pagină de EVALUARE

UNITATEA 3

RECAPITULARE

1. Scrie pe o foaie un text cu titlul *Și mie îmi pasă!*. În care să evidențiezi comportamente care te ajută să te integrezi în comunitate. Te poți ajuta și de imaginea de mai jos. Pune foaia în **portofoliu**.

2. **Lucrări în perechi.** Decupează șase jetoane colorate. Pe fiecare dintre acestea scrie câte un cuvânt dintre cele alăturate. Amestecă-le, apoi extrage unul. Cere colegului tău să dea exemplul de un comportament potrivit cu jetonul extras sau să formuleze un enunț adevărat. Schimbați rolurile.

3. Citește proverbele de mai jos.

Prietenul adevărat la nevoie se cunoaște.
Bună ziua, căciulă, că stăpânul n-are gură.
Cine pe altul omențește, pe sine se cînoțește.
Vezi peul din ochiul altuia și nu vezi bărna din ochiul tău.
Cinstea și ocara nu pot fi împreună.
Pomul se cunoaște după roade și omul după fapte.

- Spune sau scrie ce valoare morală este ilustrată în fiecare proverb.
- Dă exemplu de comportamente potrivit fiecărei dintre valorile menționate de tine.
- Prezintă o situație în care ai dat dovadă de: cinste, respect, altruism, responsabilitate, solidaritate.

4. Scrie pe o foaie un text cu titlul *Și mie îmi pasă!*. În care să evidențiezi comportamente care te ajută să te integrezi în comunitate. Te poți ajuta și de imaginea de mai jos. Pune foaia în **portofoliu**.

5. Mai jos, vei găsi lucrurile pe care tinerii le consideră importante. Asază-le în ordinea importanței pe care le-o accori tu, personal (de la cea mai importantă la cea mai puțin importantă). Care este cea mai importantă pentru tine? Încearcă să apreciezi ceea ce este cu adevărat important pentru tine, nu ceea ce spun alții că este important. Dacă dorești, poți să adaugi și alte valori care sunt importante pentru tine, dar nu se regăsesc în lista dată.

- A învața multe lucruri noi.
- A avea calificative bune.
- A avea unul sau mai mulți prieteni buni.
- A avea un prieten/ o prietenă.
- A avea mult timp liber să faci ceea ce vreați.
- A fi cinstit în viață, cu familia, prietenii și cu colegii de școală.
- A avea o relație bună cu părinții.
- A trăi într-o casă mare, cu multe camere mari, grădini și mobilă frumoasă.
- A-mi dedica timpul pasiunilor mele.
- A fi de ajutor prietenilor sau familiei.

Discuțați în clasă despre alegerile voastre.

Portofoliu: Verifică piesele din portofoliu realizate în această unitate de învățare. Fiecare elev va avea în vedere: + să aibă toate piesele propuse pe parcursul unității de învățare; + să fie respectată cinstea în fiecare caz; + să completeze/să îmbunătățească fișele de portofoliu, dacă este cazul.	Proiect: Prezintă produsele lucrate în proiectul unității de învățare. Discuțați despre realizarea proiectului, discutând și și de schimbările înnebinate. + Au fost respectate cerințele? + Ce în vârstă să lucrezi cel mai mult? + Ce a fost dificil de realizat? + Ce ai fi putut să faci diferit?

54

UNITATEA 2

EVALUARE

Citește cu atenție cerințele, apoi rezolvă folosind ceea ce ai învățat în Unitatea 2.

1. Notează fiecare enunț cu A (adevărat) sau F (fals).
  - a) Fiecare comunitate are propriile tradiții.
  - b) Localitatea în care trăiești este superioară oricărei alte localități, pentru că în cel mai mult la ea.
  - c) Membrii unei comunități pot învăța din tradițiile altor comunități.
2. Transcrie doar cuvintele care denumesc înserme ale țării: *inimă națională, echipa națională de fotbal, drapelul tricolor, zăua națională, teatrul național.*
3. **Decupează** trei enunțuri folosind cuvintele: *țara noastră, drapel, dragoș de țară.*
4. **Completează** cuvintele care lipsesc din text.

Uniunea Europeană reunește 27 de țări printre care și România. Țara noastră a aderat la UE în anul 2007. Unul dintre însemnele UE este steagul european.

De exemplu:
Nu dă-mi să ne simțim în siguranță la școală.

VERIFICĂ ȘI EVALUEAZI!
Apreciază ce calificative meriți după ce discuți în clasă, cu profesorul, rezolvarea corectă.

	Suficient	Bine	Foarte bine
1	doi alegere corectă	doișă alegere corectă	trei alegere corectă
2	o alegere corectă	doișă alegere corectă	trei alegere corectă
3	un enunț corect	doișă enunțuri corectă	trei enunțuri corectă
4	un cuvânt corect	doișă cuvinte corectă	trei cuvinte corectă
5	o asemănare	doișă asemănări	trei asemănări

Reținează pe o foaie un tabel asemănător celui de la pagina 96. Ai să de observare comportamentului. Apreciază activitatea ta din această unitate de învățare și prin completarea fișei de observare. Adună în portofoliu fișele de la fiecare unitate de învățare pentru a observa să se modifice.

55

Aplicații individuale și de grup

Criterii evaluare portofoliu

Criterii evaluare proiect

Verifică și evaluează!

Itemi de evaluare

Descriptori de performanță

VARIANTA DIGITALĂ

AMII static Cuprinde: desene, fotografii, simboluri, informații suplimentare.	AMII animat Cuprinde animații sau filme.	AMII interactiv Cuprinde exerciții de alegere duală, de alegere multiplă, de asociere, de completare, de ordonare etc.

Varianta digitală cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus o serie de activități multimedia de învățare: exerciții interactive, animații, filme. Toate acestea au obiectivul de a aduce un plus de valoare cognitivă. Paginile din manual pot fi vizionate pe desktop, laptop, tabletă, telefon, oferind o experiență excelentă de navigare. Navigarea în varianta digitală permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

INSTRUCȚIUNI DE UTILIZARE A MANUALULUI DIGITAL

Butonul AJUTOR deschide ghidul de utilizare a manualului digital.

Butonul CUPRINS deschide cuprinsul manualului digital și permite deschiderea de Capitoare/Lecții.

Butoanele de navigare permit parcurgerea manualului și deschiderea unei anumite pagini.

Activități de tip static – deschide activități de tip static, care se derulează cu ajutorul butoanelor de navigare.

Activități de tip animat – indică elemente care se găsesc în partea de jos a paginii. Pentru vizionare, se activează butonul **Redă**.

Activități de tip interactiv – indică elemente situate în partea de jos a paginii, de tipul: **Asociază**, **Bifează**, **Scrie de la tastatură**, **Selectează**. Butoanele de validare sunt: **Resetează** (care aduce exercițiul la starea lui inițială) și **Verifică** (prin care se verifică rezolvarea). Utilizatorul are la dispoziție trei încercări de a răspunde corect, după care răspunsul corect este afișat automat.

Dragul nostru elev,

Bun venit la o nouă întâlnire cu disciplina Educație civică.

Pe parcursul acestui an, prin intermediul paginilor acestui manual, vei face o călătorie minunată, în care vei învăța ce înseamnă să fii un bun cetățean și să ai atitudine civică.

Educația civică te ajută să înțelegi ce înseamnă că faci parte dintr-o comunitate cu tradiții, valori și norme morale, că ai drepturi și responsabilități, că e bine să fii implicat în viața comunității, în calitate de cetățean activ și responsabil.

Îți urăm succes!

Competențe generale și specifice, conform programei școlare pentru disciplina EDUCAȚIE CIVICĂ, clasele a III-a și a IV-a, aprobată prin OMEN nr. 5003 / 02.12.2014

1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană

- 1.1.** Recunoașterea locurilor de apartenență (locală, națională, europeană) în care se integrează persoana
- 1.2.** Identificarea unor elemente relevante pentru apartenența la diferite comunități (locală, națională, europeană)
- 1.3.** Explorarea unor norme morale care reglementează relațiile cu ceilalți oameni

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

- 2.1.** Explorarea unor valori morale care stau la baza relațiilor cu ceilalți oameni
- 2.2.** Recunoașterea unor comportamente moral-civice din viața cotidiană
- 2.3.** Deosebirea comportamentelor prosoziale de cele antisociale
- 2.4.** Identificarea drepturilor universale ale copilului

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

- 3.1.** Relaționarea pozitivă cu ceilalți, în rezolvarea unor sarcini simple de lucru
- 3.2.** Participarea la activități care promovează drepturile universale ale copilului
- 3.3.** Participarea la proiecte cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale

UNITATEA 1

NE AMINTIM DIN CLASA A III-A

1

- Noțiunea de persoană
- Trăsături morale ale persoanei
- Raporturile noastre cu animalele, cu plantele și cu lucrurile
- Raporturile noastre cu ceilalți oameni

PROIECT Eu și ceilalți

- ✓ Lucrați în echipe de câte patru elevi. Pe două coli de flipchart lipite, conturați silueta unui membru al echipei. Completați silueta cu detalii și colorați. De jur împrejur, scrieți:
  - Gândurile care ne ajută să ducem la bun sfârșit o activitate în grup (în dreptul capului).
  - Sentimentele care susțin activitatea de colaborare (în dreptul inimii/pieptului).
  - Acțiunile prin care contribuiți la succesul activității în grup (în dreptul brațelor).
- ✓ Afișați siluetele în clasă.

Noțiunea de persoană

Descoperă!

Privește cu atenție imaginile.

A

B

C

D

- Ce asemănări și ce deosebiri sunt între copiii din imagini?

Spune-ți părerea!

- Sunt persoane toți copiii din imagini? De ce?
- Ce situație este cea mai apropiată de aceea în care ești tu? Explică.
- Prin ce te asemeni persoanelor din jurul tău?
- Ce te face special, deosebit?
- Prin ce se deosebesc persoanele de celelalte ființe?

Amintește-ți

Toți oamenii sunt persoane. Fiecare persoană este unică și specială. Chiar dacă ne asemănăm sau avem pasiuni, idei ori activități comune, fiecare dintre noi este diferit de ceilalți.

Fiecare persoană are o identitate proprie. Datele de identitate se referă la nume și prenume, numele părinților, data nașterii, locul nașterii, sex, adresă, naționalitate și cetățenie, religie.

Aplică

1. Realizează o carte de vizită personală, pe un cartonaș în forma dorită de tine. Scrie cele mai importante date personale, dar și ce profesie ai dori să ai în viitor.
2. Realizează un *autoportret în cuvinte*. Desenează conturul unui obiect sau al unei ființe care crezi că te reprezintă. În acest contur scrie cât mai multe cuvinte care se referă la calitățile și pasiunile tale, activitățile de timp liber, disciplinele școlare preferate etc.
Dacă lucrezi la calculator, poți folosi aplicația WordArt. (www.wordart.com)
3. Prezintă persoanele din imagini. Ce crezi că pot face? Ce calități au? Care sunt pasiunile lor?

A

B

C

- Pornind de la imaginile date, prezentați scurte scenete (**joc de rol**).

4. **Lucați în perechi.** Stabiliți prin ce vă asemenați și prin ce vă deosebiți între voi, apoi realizați o prezentare reciprocă. Puteți să vă prezentați colegul în fața clasei, evidențiind aspectele pozitive din comportamentul acestuia.
5. Desenează o floare cu patru petale. Pe fiecare petală scrie câte un obiectiv pe care ți-l propui pentru acest an școlar. Gândește-te la ce vrei să îmbunătățești sau să obții numai prin forțele tale. Păstrează lucrarea în **portofoliul personal**. La sfârșitul anului, vei putea vedea ce ai reușit să faci din ce ți-ai propus.

Ce ți-ai reamintit?

1. Ce este o persoană?
2. Prin ce se aseamănă și se deosebesc persoanele?

Mesaj pentru tine

Mergi în viață cu o licărire în ochi, cu un zâmbet pe față și cu un scop măreț în inimă.
(William James, filosof american)

Trăsături morale ale persoanei

Descoperă!

În vitrina unui magazin de animale era un afiș: „Cățeluși de vânzare”.

Un băiețel de 10 ani a intrat și a întrebat care-i prețul unui cățeluș. Vânzătorul i-a răspuns că prețul este între 200 și 400 de lei. Băiețelul a băgat mâna în buzunar și a scos câteva monede și bancnote. Avea doar 20 de lei, dar a întrebat:

— Aș putea vedea cățelușii?

Vânzătorul a zâmbit. Când a fluierat, din magazin a ieșit o cățea. În urma ei, veneau cinci cățeluși frumoși. Al șaselea cățeluș a rămas în urmă și nu s-a apropiat!

Băiețelul a întrebat de ce șchioapătă cățelul.

— S-a născut cu o problemă la picior și va șchioapăta toată viața! i-a răspuns vânzătorul.

— Acesta-i cățelușul pe care-l doresc!

Vânzătorul i-a spus că i-l dă gratis, dar copilul s-a supărat și a răspuns:

— Nu-l vreau gratis, prețul lui e la fel ca al celorlalți căței. Îți voi da tot ce am la mine acum și, în fiecare lună, îți voi plăti câte 20 de lei, până voi achita prețul lui întreg!

— Ești sigur că vrei acest cățeluș? Niciodată nu va putea să fugă sau să se joace sau să sară asemenea celorlalți!

Băiețelul s-a aplecat, și-a ridicat puțin pantalonul și i-a arătat vânzătorului aparatul de fier ce-i susținea piciorul strâmb.

— Nici eu nu pot alerga. Acest cățeluș are nevoie de cineva care să-l înțeleagă!

Ochii vânzătorului s-au umplut de lacrimi când i-a spus copilului:

— Sper ca fiecare cățeluș să aibă pe cineva care să-l iubească, așa cum îl vei iubi tu pe acesta!

Spune-ți părerea!

- Care este opinia ta despre copilul din povestire?
- De ce crezi că băiatul nu acceptă să ia gratis cățelușul?
- Ce trăsături morale îl caracterizează pe băiatul din povestire?
- Tu ce ai fi făcut în locul băiatului?
- Unele persoane pot avea dizabilități fizice sau de alt fel. Sunt ele persoane speciale/deosebite sau obișnuite? De ce?

Amintește-ți

Cele mai apreciate trăsături morale ale unei persoane sunt: bunătatea, respectul, sinceritatea, curajul, modestia, încrederea în sine.

Toate aceste trăsături sunt dovedite de comportamentul unei persoane în situațiile prin care trece în fiecare moment al zilei.

Aplică

1. Lucrați în perechi. Priviți cu atenție imaginile și gândiți-vă la situațiile prezentate.

- Ce trăsături morale dovedesc copiii în fiecare situație? Grupați aceste trăsături în două categorii: pozitive și negative.

- Scrieți o listă cu fapte care pot să împiedice comportamentele negative identificate în imaginile de mai sus.

2. Alege unul dintre proverbele de mai jos, care ți se pare cel mai sugestiv:

- Frumusețea fără bunătate nu valorează nimic.*
- Un fir de bunătate trage mai puternic decât o frânghie de răutate.*
- Mai bine sărac de toate, decât sărac de bunătate.*

- Explică de ce ai ales proverbul respectiv și ce înțeles are.

3. Joc de rol – Cum ne rezolvăm problemele. Imaginează-ți că doi colegi se ceartă. Cum procedezi pentru a rezolva conflictul? La cine apelezi? Lucrați în grupuri de câte trei elevi.

Ce ți-ai reamintit?

1. Care sunt cele mai apreciate trăsături morale ale unei persoane?
2. Cum poți dovedi trăsăturile morale pozitive pe care le ai?

Mesaj pentru tine

Comportamentul este oglinda în care fiecare își reflectă imaginea.
(Johann Wolfgang von Goethe, scriitor german)

Raporturile noastre cu animalele, cu plantele și cu lucrurile

Descoperă!

Avem nevoie de animale, de plante și de lucruri? Cum ne purtăm cu ele? Discută cu colegii tăi pe baza imaginilor.

- Realizează o listă care să cuprindă:
  - a) lucrurile pe care le folosești cel mai des;
  - b) animalele cu care intri în contact în fiecare zi;
  - c) plantele pe care le îngrijești.
- Ce atitudini ai față de acestea?
- Scrie cinci acțiuni care dovedesc aceste atitudini.

Spune-ți părerea!

- Cine face ordine în camera ta?
- Ce responsabilități ai acasă?
Este corect că ai aceste responsabilități?
- Cine are grijă de obiectele din clasa voastră? De ce?

Amintește-ți

Avem nevoie de lucrurile și de ființele din jurul nostru. În fiecare zi, trecem prin situații în care dovedim dacă respectăm ceea ce ne înconjoară. Ideile și convingerile noastre sunt demonstrate prin comportamentele noastre.

Învățăm de acum să avem grijă de noi și de ceea ce este în jurul nostru.

Aplică

1. Observă imaginile. Tu ce faci dacă întâlnești un mușuroi de furnici? Dar dacă găsești un cățeluș părăsit? Justifică fiecare alegere.

2. Desenează obiecte din clasă sau pe care le întâlnești în locuri publice. Scrie ce mesaj ar transmite dacă ar putea vorbi.

3. Realizează un afiș prin care să promovezi protecția mediului înconjurător. Menționează cel puțin trei acțiuni la îndemâna oricărui copil.

4. Realizează un jurnal al săptămânii. Notează, în fiecare zi, o activitate, o acțiune prin care ți-ai exprimat respectul față de o ființă (persoană, animal, plantă) sau față de lucrurile din jurul tău. Adaugă pagina în **portofoliul personal**.

5. Lucrați în grup – Portretul unui mic cetățean responsabil

- Formați grupuri de câte 4-5 elevi. Realizați o listă de comportamente necesare unui copil care vrea să devină un cetățean responsabil.

Formulați aceste comportamente în termeni pozitivi, afirmativi.

De exemplu: Refuz politicos dacă cineva mă îndeamnă să culegem flori din parc.

- Organizați un **tur al galeriei** cu lucrările voastre.
- Îmbunătățiți lucrarea grupului cu sugestiile date de ceilalți colegi.

Ce ți-ai reamintit?

1. De ce sunt importante lucrurile și ființele din jurul nostru?
2. Cum respecti ceea ce este în jurul tău?

Mesaj pentru tine

Natura are nevoie de fiecare dintre noi să contribuim, în felul în care putem, pentru a o proteja.

Raporturile noastre cu ceilalți oameni

Descoperă!

Privește cu atenție imaginile.

A

B

C

D

E

F

G

Spune-ți părerea!

- Cum ajungi să faci parte dintr-un grup? Ce asemănări și ce deosebiri există între membrii unui grup?
- Enumeră grupurile din care tu faci parte.

Amintește-ți

Cele mai frecvente grupuri din care fac parte copiii sunt: **familia, prietenii, grupul de învățare, grupul de joacă**. În aceste grupuri avem drepturi și îndatoriri și trebuie să respectăm reguli, pentru a avea relații armonioase cu ceilalți. Membrii unui grup au interese și scopuri comune și sunt legați prin legături bazate pe respect, afecțiune, încredere, întraajutorare, colaborare etc.

Aplică

1. Lucrați în grup. Formați trei echipe. Fiecare echipă va avea de realizat câte o temă. La final, expuneți lucrările realizate și discutați-le.

ECHIPA 1

Realizați un afiș în care să evidențiați trăsăturile necesare atunci când colaborați/lucrați în grup. Căutați proverbe și zicători potrivite. Completați cu desene sugestive.

ECHIPA 2

Discutați despre pasiunile copiilor și despre felul în care meseria/profesia pe care și-o vor alege poate fi influențată de aceste pasiuni. Realizați un afiș care să conțină și un îndemn pentru copii.

ECHIPA 3

Amintiți-vă povestiri și poezii citite la școală sau în timpul liber care vorbesc despre trăsăturile pozitive ale copiilor și despre relațiile cu cei din jur. Realizați un afiș în care să prezentați concluziile voastre. Puteți folosi cărțile din biblioteca clasei.

tolerant?

cinstit?

singuratic?

pârâcios?

cicălit?

serios?

2. Realizează un set de recomandări pentru un comportament politic în următoarele situații/locuri:

acasă

la bunici

în vizită

la școală

în parc/la locul de joacă

într-un mijloc de transport în comun

pe stradă

3. Scrie un mesaj optimist, pozitiv, pentru colegii tăi la început de an școlar. Poți folosi următoarele începuturi de enunțuri:

- Amintește-ți că ...
- Poți să ...
- Ai încredere ...

Ce ai învățat?

1. Ce îi leagă pe membrii unui grup?
2. De ce sunt necesare regulile în grup?

Mesaj pentru tine

Poartă-te cu ceilalți așa cum ți-ar plăcea să se poarte ceilalți cu tine!

Prezentați produsele lucrate în proiectul unității. Analizați lucrarea fiecărui grup. Discutați despre realizarea proiectului, ajutându-vă și de următoarele întrebări:

- Care au fost momentele cele mai plăcute ale activității de grup?
- Dar cele mai dificile?
- Ce puteați face mai bine?

EVALUARE ÎNȚIALĂ

- Notează, în caiet, soluții pentru situațiile de mai jos:
  - Asiști la un act de violență din partea unui coleg.
  - Vezi fum ieșind din locuința vecinului.
  - Se sparge o țeavă și țâșnește apă în casă/școală.
  - Furtuna te surprinde în parc/pe câmp cu prietenii.

De exemplu: b) Anunț urgent un adult.
- Menționează cel puțin trei acțiuni prin care arăți că ai grijă de mediul înconjurător.
De exemplu: Colectez selectiv deșeurile.
- Citește cu atenție fragmentele de mai jos, apoi completează în caiet un tabel asemănător cu cel dat:

„... Atunci fetei moșneagului i se făcu milă și, luând cățelușa, o spălă și-o îngrijii foarte bine... Fata harnică cum era, curăță părul de uscături și de omizi, cu mare îngrijire și apoi se tot duse înainte...”

... Și mergând fata babei tot înainte, a ajuns apoi la Sfânta Duminică; dar și aici s-a purtat tot ursuz, cu obrăznicie și prostește. Ea i-a opărit pe toți de țipau și fugeau nebuni de usturime și de durere...”

(Ion Creangă, *Fata babei și fata moșneagului*)

„Surorile cerură părerea Cenușăresei, care le sfătui cum știa mai bine, ba chiar se offeri să le aranjeze pieptănăturile. Astfel, surorile încuviințară ca Cenușăreasa să le pieptene.

Ele o întrebară:

— Cenușăreaso, ți-ar plăcea și ție să mergi la bal?

— Vai, domnișoarelor, vă bateți joc de mine? Acolo nu-i loc pentru una ca mine!”

(Frații Grimm, *Cenușăreasa*)

Două fapte care dovedesc bunătatea

Două fapte care dovedesc răutatea

- Scrive o scurtă prezentare a propriei persoane, încercând să răspunzi la întrebarea:
Ce anume mă face pe mine să fiu eu?
Menționează cel puțin trei calități, o pasiune și o preferință pe care le ai.

VERIFICĂ ȘI EVALUEAZĂ!

Apreciază ce calificativ meriți după ce discutați în clasă, cu profesorul, rezolvarea corectă.

	Suficient	Bine	Foarte bine
1	Ai formulat două soluții.	Ai formulat trei soluții.	Ai formulat patru soluții.
2	Ai scris o acțiune.	Ai scris două acțiuni.	Ai scris cel puțin trei acțiuni.
3	Ai identificat două fapte.	Ai identificat trei fapte.	Ai identificat patru fapte.
4	Ai menționat trei caracteristici.	Ai menționat patru caracteristici.	Ai menționat cel puțin cinci caracteristici.

Apartenența locală

- Localitatea mea
- Tradiții locale

Apartenența națională

- Țara mea
- Însemnele țării
- Dragostea față de țară

Apartenența europeană

- România, membră a Uniunii Europene
- Însemnele Uniunii Europene

PROIECT

Eu, comunitatea, țara

- ✓ Lucrați în grupuri de 4-5 elevi.
- ✓ Realizați o colecție de materiale prin care să promovați localitatea voastră, comunitatea voastră, țara voastră (pliante, afișe, lapbook-uri, galerii foto, filmulețe etc.). Utilizați informații din lecțiile acestei unități.
- ✓ Stabiliți la nivelul grupului ce produse veți realiza și repartizați responsabilitățile, astfel încât fiecare elev să știe ce are de făcut.
- ✓ Planificați termene pentru realizarea materialelor, atât un termen final, cât și termene de verificare periodică, în care să analizați dacă sunt lucruri/aspecte de modificat sau de îmbunătățit.
- ✓ Stabiliți modul în care veți prezenta colegilor voștri produsele realizate.

Localitatea mea

Descoperă!

Observă imaginile și răspunde la întrebări.

A

B

C

D

E

- Care dintre imagini seamănă mai mult cu localitatea ta? De ce?
- Localitatea ta este o așezare umană veche sau mai nouă? Este mare sau mică? În ce județ se află? Este o localitate de câmpie, de deal sau de munte?
- Unde se află domiciliul tău? Oferă câteva repere mai cunoscute din localitatea ta.

Spune-ți părerea!

- Ți place să trăiești în localitatea ta? Explică răspunsul.
- Părinții tăi s-au născut în această localitate? Dar bunicii? Dezvoltă răspunsul.
- Ce alte localități ai vizitat?

Află

O **localitate** este o așezare omenească. Într-un anumit sens, locul în care te naști și locuiești este asemănător familiei tale: nu îl alegi, dar este foarte important pentru tine. Orice localitate are o istorie care ar trebui cunoscută de cei care trăiesc în ea.

Așa cum respecti locul în care trăiești, ar trebui să respecti și locurile în care trăiesc alți oameni. Fiecare loc de pe Pământ are de oferit lucruri unice și interesante omenirii.

Domiciliul se referă la spațiul în care cineva trăiește în mod statornic.

1. Lucrați în perechi. Discută cu un coleg despre localitatea voastră, pornind de la întrebările de mai jos:

- *Ce monumente sau locuri deosebite se află în localitate?*
- *Localitatea are o zi în care este sărbătorită? Dacă da, când este aceasta?*
- *Dacă ar trebui să notați, cu o notă de la 1 la 10, felul în care arată localitatea voastră, ce notă ați acorda? De ce?*
- *Ce membri ai familiei tale mai locuiesc în aceeași localitate? La ce activități participați împreună?*

2. Gândește-te la un loc drag din localitatea ta. Scrie pe o foaie A4 care sunt motivele pentru care îl consideri așa. Completează cu un desen sau cu o fotografie a acestui loc. Pune foaia în **portofoliul personal**.

3. Prezentați la nivelul clasei locurile alese de fiecare elev la exercițiul 2 și observați dacă sunt asemănări între alegerile voastre.

4. Lucrați împreună. Căutați informații despre localitatea voastră și realizați un afiș pe o foaie de flipchart. Puneți afișul la loc vizibil, astfel încât să-l poată citi toate persoanele din școală.

- Pentru a aduna cât mai multe păreri, puteți împărtăși cunoștințelor (colegi, vecini) fișe cu întrebări asemănătoare cu cele de mai jos. Dați un termen pentru completarea lor și numiți un responsabil care să le strângă. Poate fi indicat și un loc în care să fie aduse.

- 1. Ce îți/vă place cel mai mult în localitatea ta/dumneavoastră?
Ce nu îți/vă place?*
- 2. Ce personalități s-au născut ori au trăit în localitatea noastră?*
- 3. Cum îți/vi se par cetățenii orașului? Ce vă unește? Ce vă desparte?
Care sunt motivele pentru care aveți uneori conflicte?*
- 4. Ești/Sunteți mulțumit de felul în care arată orașul nostru/comuna noastră?
Ce ai/ați putea face pentru a înfrumuseța localitatea?*

- Discutați răspunsurile obținute. Folosiți la realizarea afișului acele idei, păreri sau sugestii de acțiuni care pot îmbunătăți ceea ce se întâmplă în localitatea voastră.

5. Lucrați în grup.

Formați grupuri de 4 elevi. Citiți textele de mai jos și rezolvați cerințele.

Brașovul a fost menționat documentar, pentru prima dată, în anul 1235, sub numele de Corona. Începuturile istoriei orașului sunt însă mai timpurii cu câteva decenii, ele fiind legate de colonizarea germană în regiune și de donația Țării Bârsei, făcută de regele Andrei al II-lea al Ungariei cavalerilor teutoni, în anul 1211, localitatea fiind întemeiată imediat după aceea, cel mai probabil în anul 1213. În Evul Mediu, Brașovul a fost un important punct de sprijin în lupta antiotomană din această parte a Europei, în anul 1395 fiind semnat aici tratatul de alianță antiotomană dintre regele Sigismund de Luxemburg (1387–1437) și Mircea cel Bătrân (1386–1395, 1397–1418), domnitorul Țării Românești.

*Biserica „Sf. Nicolae”,
Șcheii Brașovului*

*Hrisovul de la
20 septembrie 1459*

Prima atestare documentară a Bucureștiului datează din anul 1459, când, prin hrisovul* din 20 septembrie, domnitorul Vlad Țepeș scutește de dări și întărește dreptul de proprietate al unor locuitori, mici feudali. Documentul, foarte deteriorat, a fost descoperit în jurul anului 1900 și se păstrează în Muzeul Municipiului București – Palatul Suțu. Vlad Țepeș a locuit, patru din cei șase ani de domnie, în „cetatea București”, preferându-l reședinței din Târgoviște. Pe 14 octombrie 1465, Radu cel Frumos, fratele lui Vlad Țepeș, decide ca Bucureștiul să fie una dintre reședințele domnești ale Țării Românești.

*hrisov – act domnesc care servea drept titlu de proprietate

- Scrieți cele mai interesante două informații din fiecare text. Cum ați stabilit care sunt acestea?
- Scrieți cel puțin o informație despre istoria localității voastre.
- Cum credeți că v-ați simți dacă ați descoperi documentul care demonstrează vârsta localității voastre?
- Prezentați, în fața clasei, ce ați lucrat. Comparați răspunsurile voastre cu ale colegilor.

Ce ai învățat?

1. De ce este important locul unde trăiești?
2. Ce ar putea povesti localitatea ta?

Mesaj pentru tine

Locul în care te-ai născut ar trebui purtat în inimă, ca să îți cunoști rădăcinile.

Tradiții locale

Descoperă!

Care dintre următoarele tradiții se respectă în localitatea sau în zona în care locuiești?

Capra

Olărit, țesut, crearea costumelor populare

Încondeierea ouălor de Paști

Spune-ți părerea!

- Ce obiceiuri din localitatea ta cunoști?
- Ce obiceiuri se respectă în familia ta?
- Ce obiceiuri îți plac mai mult? De ce?

Dansuri populare

Află

O **comunitate** este un grup de oameni cu aceleași interese, credințe sau norme de viață.

Tradițiile însoțesc oamenii în diferitele etape ale vieții (naștere, căsătorie, moarte), dar și cu ocazia sărbătorilor religioase. Respectarea acestora oferă oamenilor sentimentul că aparțin unei comunități. Tradițiile sunt transmise din generație în generație, unele dintre ele din vremuri străvechi.

Fiecare comunitate are tradițiile ei, propriile modalități de a-și duce traiul și de a-și promova valorile. De aceea, este necesar să respectăm tradițiile altor comunități și să ne bucurăm de ceea ce ele aduc nou în raport cu tradițiile noastre. Fiecare comunitate are de oferit altor comunități exemple de bună purtare, tradiții frumoase și cunoștințe utile.

Aplică

1. Prezintă pe o foaie A4 un obicei transmis din generație în generație în familia ta. Folosește cuvinte și imagini/desene. Prezintă ce ai lucrat în fața clasei. Pune foaia în **portofoliul personal**.
2. Alege cinci elemente pe care le consideri reprezentative pentru localitatea ta (date istorice, evenimente, personalități, monumente, tradiții și obiceiuri etc.). Realizează prezentarea localității tale folosind aceste elemente.
3. **Lucrați în perechi.** Propuneți o activitate prin care să faceți localitatea voastră cunoscută colegilor din altă localitate. Spuneți cum s-ar desfășura această activitate.
4. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

În România trăiesc, conform recensământului populației din anul 2011, 21 de comunități etnice care au mai mult de o mie de membri, cei mai numeroși fiind românii (16 792 868 membri), urmați de maghiari (1 227 623) și de rromi (621 573 membri).

Grupurile etnice pentru care s-a înregistrat un număr de persoane de peste 20 000 sunt: ucrainenii (50 920 persoane), germanii (36 042 persoane), turcii (27 698 persoane), rușii lipoveni (23 487 persoane) și tătarii (20 282 persoane). Alte comunități etnice de pe teritoriul României sunt: sârbii, slovacii, bulgarii, croații, grecii, italienii, evreii, cehii, polonezii, chinezii, armenii, ceangăii, macedonenii.

- Care sunt grupurile etnice care trăiesc pe teritoriul României?
  - Ce deosebiri crezi că există între aceste grupuri? Dar asemănări? Privește imaginea din dreapta textului. Ce crezi că își propune să reprezinte? (Gândește-te la grupurile etnice!)
  - Realizați o listă cu răspunsurile date de colegi.
5. **Lucrați în grup.** Formați grupuri de 4 elevi. Discutați despre cum ați proceda în fiecare dintre situațiile date.
    - a) În clasa voastră vine un coleg nou, de altă etnie.
    - b) Un coleg râde de un copil care, în familia lui, vorbește altă limbă decât limba română.
    - c) Aflați că un copil de pe strada ta respectă un obicei pe care tu nu îl cunoști.
 Prezentați ideile voastre în fața clasei. Comparați cu ideile colegilor voștri.

6. Observă imaginile. Ce putem învăța studiind tradițiile altor comunități?

*Lolele – obicei săsesc
(Agnita, România)*

*Paradă tradițională
(Republica Cehă)*

*Dans
(Ucraina)*

*Păpușă pentru sărbătoarea Maslevița
(Rusia)*

- Ce tradiție dintre cele ilustrate ai dori să cunoști mai îndeaproape? Argumentează răspunsul tău.

Ce ai învățat?

1. Este importantă cunoașterea tradițiilor unei comunități? Explică răspunsul tău.
2. Cum se transmit tradițiile unei comunități?

Mesaj pentru tine

Tradițiile unei comunități sunt parte din identitatea* acesteia.

*identitate – ansamblu de date prin care se identifică o comunitate.

Țara mea

Descoperă!

Astăzi, am participat la *Ziua Țărilor*. Doamna profesoară ne-a propus provocarea și noi am acceptat-o. Fiecare dintre noi am prezentat câte o țară. Acum o săptămână, când am tras la sorți ce țară să prezinte fiecare, pe biletul meu scria: ROMÂNIA. Am fost bucuroasă că trebuie să vorbesc despre țara mea natală, despre țara care este casa mea și a colegilor mei. M-am documentat mult și am făcut o prezentare interesantă.

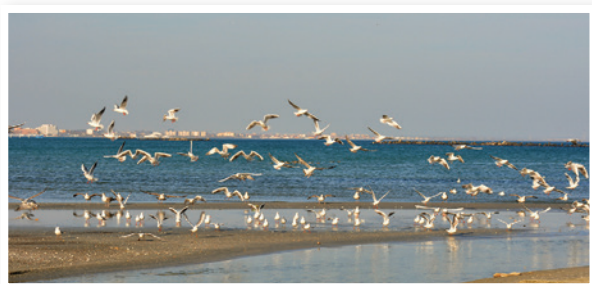
Tao a rugat-o pe doamna profesoară să îl lase să prezinte țara unde s-a născut el, China, iar Kinga a prezentat țara strămoșilor ei, Ungaria.

Împreună am încercat să găsim pe hartă țările și locurile despre care am aflat din prezentări. A fost o experiență interesantă și plăcută.

(Din jurnalul Mariei, elevă în clasa a IV-a)

București

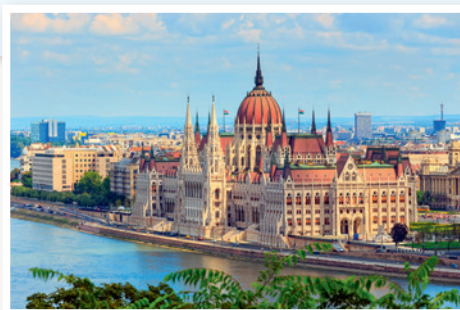

Marea Neagră

Munții Carpați

- Ce țară a prezentat Maria? De ce s-a bucurat ea?
- Privește imaginile din jurnalul Mariei. Ce știi despre aceste locuri?
- Ce ai aflat despre Tao și despre Kinga? Ce este România pentru ei?
- De ce crezi că elevii au organizat *Ziua Țărilor*?

Budapesta, capitala Ungariei

Beijing, capitala Chinei

Spune-ți părerea!

- Care este țara ta natală?
Dar a părinților tăi?
Dar a bunicilor tăi?
- Cunoști persoane care s-au născut în altă țară, dar locuiesc în România? Povestește colegilor.

Află

Țara natală este țara în care te-ai născut. Pentru mulți dintre noi, România este țara noastră natală. Toți cei care ne-am născut în România suntem cetățeni ai acestei țări.

Unii oameni care locuiesc în România nu s-au născut aici, dar o iubesc și o respectă pentru că aici trăiesc, învață, au prieteni. Dacă doresc, și ei pot deveni cetățeni ai țării în care locuiesc, în anumite condiții.

Aplică

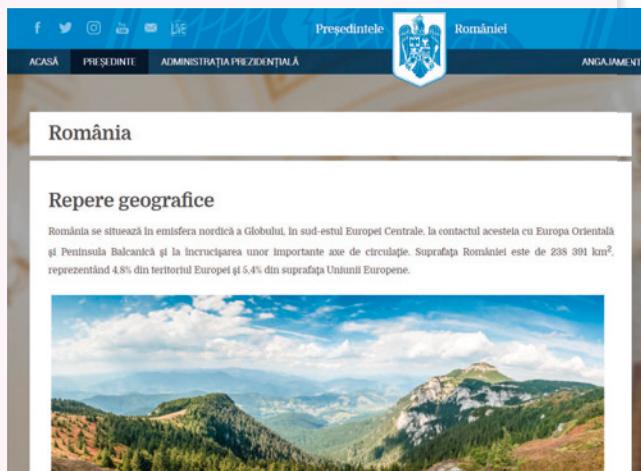
- 1. Lucrați în perechi.** Citește cu atenție textele de mai jos. Discută cu colegii tăi despre informațiile descoperite. Ce noutăți ai aflat?

Denumire: ROMÂNIA

Abrevierea internațională este RO.

Suprafața României este de 238 391 km², reprezentând 4,8% din teritoriul Europei. Frontiera de stat are o lungime totală de 3 149,9 km, vecinii României fiind Republica Moldova în nord-est, Ucraina în nord, Ungaria în nord-vest, Serbia în sud-vest și Bulgaria în sud, la care se adaugă 193,5 km reprezentând lungimea frontierei maritime. La recensământul* din 2011, populația României totaliza 20 121 641 de locuitori. (<http://www.presidency.ro>)

*recensământ – înregistrare a populației dintr-o țară.

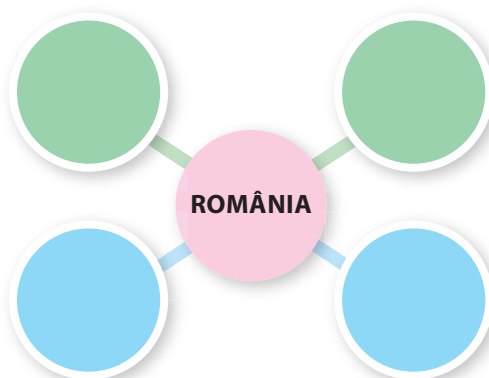

Dunărea, Marea, Carpații și Prutul – iată cele patru hotare care-ngrădesc pământul Țării Românești. Vijelii cumplite-au trecut peste noi, la toate-am ținut piept, și nu ne-am dat, și aici am stat. Ca trestia ne-am îndoit sub vânt, dar nu ne-am rupt. Și-am rămas stăpâni pe moșioara noastră. Știe numai bunul Dumnezeu cu cât sânge ne-am plătit noi pământul acesta, scump tuturor românilor, scump pentru frumusețile și bogățiile lui, scump pentru faptele mărețe și înălțătoare care s-au petrecut pe el.

(Alexandru Vlahuță, *Țara. Poporul* – fragment)

2. Organizează informațiile din textele de la exercițiul 1 într-o schemă asemănătoare celei de alături. Realizează schema pe o foaie A4. Scrie în cercuri albastre informații pe care le știai și în cercuri verzi informațiile noi. Pune foaia în **portofoliul personal**.

3. Dintre locurile pe care le-ai vizitat în România, alege unul care ți-a plăcut mai mult. Realizează o prezentare pentru colegii tăi, în care să explici alegerea locului.
4. **Lucrați în grup.** Formați grupuri de 3-4 elevi.
- a) Discutați pornind de la știrea de mai jos.

Peste 100 de copii au plecat pentru prima dată în viață în excursie la mare. Copiii nu au avut această șansă până acum pentru că părinții lor nu își permit o asemenea excursie. Bani pentru călătorie au fost asigurați din donații.

- b) Realizați o listă cu posibile soluții pentru ca toți copiii să poată vizita măcar o parte din țara lor.

5. România se află în Cartea Recordurilor* pentru cei mai mulți participanți la o horă tradițională: 13 828 de olteni din orașul Slatina au întins cea mai mare horă cu ocazia sărbătorii Zilei Unirii.

Caută pe internet alte performanțe românești înscrise în Cartea Recordurilor. Realizează o prezentare pentru colegii tăi. Pune foaia în **portofoliul personal**.

*Cartea Recordurilor – carte publicată anual, care conține o colecție de recorduri mondiale recunoscute la nivel internațional; cuprinde atât recorduri ale oamenilor, cât și recorduri naturale.

Ce ai învățat?

1. România este țara natală a tuturor locuitorilor ei? Explică răspunsul tău.
2. Ce ar trebui să știe fiecare persoană despre țara natală? Explică răspunsul tău.

Mesaj pentru tine

Ca în țară la tine, nu-i nicăieri bine.
(proverb românesc)

Însemnele țării

Descoperă!

Discută cu un coleg despre imaginile de mai jos.

Paradă militară –
1 Decembrie

Imnul României

Drapelul
României

STEMA ROMÂNIEI

Stema României se compune din două scuturi suprapuse: scutul mare și scutul mic.

Scutul mare, pe albastru, are o acvilă de aur cu capul spre dreapta, cu ciocul și ghearele roșii, cu aripile deschise, ținând în cioc o cruce ortodoxă din aur, în gheara dreaptă o sabie, iar în gheara stângă un buzdugan; pe capul acvilei este coroana de oțel a României.

Pe pieptul acvilei se găsește scutul mic pe care sunt reprezentate stemele regiunilor istorice ale României: Țara Românească, pe albastru, o acvilă de aur; Moldova, pe roșu, un cap de bour negru; Banatul și Oltenia, pe roșu, un pod de aur cu două deschideri; Transilvania, cu Maramureșul și Crișana, un scut tăiat de un brâu roșu îngust; ținuturile Mării Negre, pe albastru, doi delfini de aur cu cozile ridicate.

Spune-ți părerea!

- Este important ca românii să cunoască însemnele țării lor? Explică răspunsul tău.
- Tu ai cântat vreodată imnul României? Cu ce ocazie?

Află

Însemnele țării noastre sunt **drapelul**, **ziua națională**, **imnul** și **stema**. Acestea sunt precizate în Constituție, cea mai importantă lege a țării.

Constituția României. Articolul 12 – Simboluri naționale

- (1) Drapelul României este tricolor; culorile sunt așezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance*: albastru, galben, roșu.
- (2) Ziua Națională a României este 1 Decembrie.
- (3) Imnul național al României este „Deșteaptă-te, române!”.
- (4) Stema țării și sigiliul statului sunt stabilite prin legi speciale, numite legi organice.

*lance – băț din lemn sau din metal de care se prinde steagul.

Aplică

1. Lucrați în perechi. Discută cu un coleg despre drapelul României, pornind de la întrebările date.

- Unde și când ați văzut drapelul României? Cine poate arbora* drapelul țării?
- Care credeți că este semnificația culorilor de pe drapelul național? Cum mai este denumit steagul nostru datorită acestor culori?

*a arbora – a înălța un steag.

2. De ce a fost aleasă data de 1 Decembrie să fie Ziua Națională a României? Pentru a răspunde, folosește informații din lecțiile de istorie și imaginea dată. Dacă ai participat vreodată la o paradă de Ziua Națională, povestește-le colegilor.

*Adunarea Națională de la Alba Iulia,
1 Decembrie 1918*

3. Lucrați în grup. Formați grupuri de 3-4 elevi. Discutați despre imnul României:

- De ce credeți că a fost ales acest cântec să fie imnul țării?
- Când se intonează?
- Ce atitudine ar trebui să aibă oamenii în timpul intonării? etc.

Povestiți-le colegilor un moment emoționant în care ați ascultat imnul național al României.

*Intonarea imnului național la începutul
unui meci de fotbal*

4. Observă stemele României, de-a lungul timpului. Spune prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc.

1921-1947

1965-1989

1992-2016

2016-prezent

Ce ai învățat?

1. Care sunt însemnele României?
2. Unde sunt precizate însemnele țării noastre?

Mesaj pentru tine

*Poartă în minte și în suflet
simbolurile naționale!*

Dragostea față de țară

Descoperă!

Discută cu un coleg despre ce înseamnă dragostea de țară, pornind de la textele și imaginile date.

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie... [...] Fiii tăi trăiască numai în frăție Ca a nopții stele, ca a zilei zori, Viața în vecie, glorii, bucurie, Arme cu tărie, suflet românesc, Vis de vitejie, fală și mândrie, Dulce Românie, asta ți-o doresc!

(Mihai Eminescu, *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* – fragment)

Într-o țară așa de frumoasă, c-un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie, și cum să nu-ți ridici fruntea, ca falnicii strămoși de odinioară, mândru că poți spune: „Sunt român!”

(Alexandru Vlahuță, *Țara. Poporul* – fragment)

Un patriot* se recunoaște prin faptul că iubește, respectă și caută să adune și să îmbunătățească țărâmurile și oamenii.

(Nicolae Iorga, istoric român)

*patriot – persoană care își iubește țara/patria.

Spune-ți părerea!

- Este suficient să spui că îți iubești țara? Explică răspunsul tău.
- Crezi despre tine că ești patriot/patriotă? Explică răspunsul tău.

A

B

C

Află

Dragostea de țară se referă la:

- cunoașterea trecutului și respectarea eroilor neamului care și-au jertfit viața pentru țară;
- cunoașterea limbii române;
- respectarea tradițiilor pentru păstrarea identității naționale;
- respectarea legilor;
- acceptarea diversității;
- implicarea în viața comunității din care faci parte;
- implicarea în protejarea valorilor materiale și a bogățiilor naturale;
- modul în care le vorbești străinilor, celor care nu sunt români, despre țara ta.

Dragostea de țară se dovedește prin felul în care ne purtăm, prin comportamentele noastre.

Aplică

1. Care dintre imaginile de mai jos pot fi asociate cu sentimentul dragostei de țară? Motivează alegerea ta.

A

B

C

2. **Lucrați în grup.** Formați grupuri de 3-4 elevi. Discutați despre înțelesul proverbelor date. Alegeți unul dintre proverbe și explicați-l în scris, într-un text de 5-7 enunțuri. Prezentați colegilor voștri ce ați lucrat.

- *Fie pâinea cât de rea, tot mai bună e în țara ta.*
- *Omul fără țară e ca puiul fără mamă.*
- *Dacă nu îți iubești familia, nu îți iubești nici țara.*

3. Citește cu atenție părerile unor elevi de vârsta ta. Discută cu colegii despre aceste păreri.

Patriotul trebuie să își iubească țara. Cum? Trebuie să o îngrijească, să o curețe și să o spele. Așa trebuie să iubească omul țara.

(George)

Ce înseamnă să fii patriot? Să respecti ordinea publică. Să nu arunci gunoaie pe stradă. Să-ți respecti limba. Să vorbești corect românește. Să-ți iubești țara. Să respecti legile.

(Ilinca)

Eu îmi respect și îmi iubesc țara atunci când merg la școală și învăț, când o ajut pe bunica în grădină sau când merg cu mama la vecina noastră bolnavă să-i facem de mâncare.

(Elena)

- Care părere ți se pare cea mai interesantă? Motivează alegerea ta.

4. Realizează, pe o coală A4, o listă de modalități prin care poți dovedi că îți iubești țara. Completează cu un desen. Pune foaia în **portofoliul personal**.

5. Pe o coală albă sau colorată, scrie un cvintet* pornind de la cuvântul *țara*. Aduagă o imagine decupată sau realizează un desen.

*Cvintetul este o strofă de 5 versuri fără rimă și se creează după următoarele reguli:

Rândul 1 – cuvântul-temă.

Rândul 2 – două cuvinte care arată însușiri ale lucrului denumit anterior.

Rândul 3 – trei cuvinte care arată acțiuni referitoare la cuvântul-temă.

Rândul 4 – un enunț din patru cuvinte despre cuvântul-cheie.

Rândul 5 – un cuvânt-concluzie.

De exemplu, un cvintet pornind de la cuvântul *Tradiții* ar putea fi așa:

*Tradiții
Străvechi, valoroase
Se păstrează, se respectă, se transmit
Tradițiile oferă identitate comunității.
Comoară.*

Ce ai învățat?

1. La ce se referă dragostea de țară?
2. Cum se poate dovedi dragostea de țară?

Mesaj pentru tine

Fiecare om are o patrie. Restul sunt țări.
(Octavian Paler, scriitor român)

România, membră a Uniunii Europene

Descoperă!

Observă imaginile. Discută cu un coleg despre ce reprezintă fiecare.

Țările Uniunii Europene

Steagul Uniunii Europene

Moneda euro

Drapelele țărilor din Uniunea Europeană

Află

În anul 1958, șase state europene au pus bazele unui parteneriat care s-a dezvoltat de-a lungul timpului prin aderarea de noi state membre. În anul 1993, acest parteneriat economic și politic a primit numele de **Uniunea Europeană** (UE).

România a devenit stat membru al Uniunii Europene la 1 ianuarie 2007.

În anul 2021, Uniunea Europeană are 27 de state membre.

Însemnele UE sunt:

- drapelul albastru cu 12 stele galbene care simbolizează idealurile de unitate, de solidaritate și de armonie între popoarele Europei;
- imnul (*Odă bucuriei*, versuri: poemul *Odă bucuriei* scris de Friedrich von Schiller în 1785; melodie: un extras din *Simfonia a IX-a*, compusă în 1823, de Ludwig van Beethoven);
- deviza *Uniți în diversitate*;
- Ziua Europei, 9 Mai.

Euro (€) este, în anul 2021, moneda oficială a 19 din cele 27 de state membre ale UE. Aceste țări sunt denumite colectiv *zona euro*.

Aplică

1. Scrie, în caiet, țările membre ale Uniunii Europene. Folosește imaginea de la pagina 32. Realizează pe o foaie o prezentare a unei țări din UE, la alegere. Pune foaia în **portofoliul personal**.
2. **Lucrați în perechi.**
  - a) Citiți cu atenție textul de mai jos. Identificați drepturi și îndatoriri ale cetățenilor europeni.

Principala provocare este găsirea unor forme de mediere prin dialog între națiuni care au valori diverse. Diversitatea europeană este reală și ea se referă la diferențele culturale, lingvistice, etnice, însă toți cetățenii Europei trebuie să fie egali în fața legii, egali în drepturi și capabili să practice valorile pe care le au atât timp cât nu încalcă libertatea celorlalți și nu le afectează sănătatea sau integritatea.

- b) Explicați deviza UE: *Uniți în diversitate*. Realizați și un desen potrivit. Comparați ideile voastre cu ale colegilor.

3. În imaginile de mai jos sunt ilustrate activități cu ocazia Zilei Europei în diferite țări.

Ziua Europei în viziunea copiilor, România

Jocul informațiilor, Tallinn, Estonia

Paradă pentru Ziua Europei, Franța

Sărbătorirea Zilei Europei, Ungaria

- Ce activități se organizează în școala ta cu ocazia Zilei Europei? Dar în localitatea ta?

4. **Lucrați în perechi.** Propuneți o activitate pentru sărbătorirea Zilei Europei. Precizați ce materiale sunt necesare, unde ar trebui să aibă loc, cine va participa și cum se va desfășura.

5. **Lucrați în grup.** Formați grupe de 3-4 elevi. Vizitați site-ul oficial al Uniunii Europene (http://europa.eu/index_ro.htm) și realizați câte un produs de popularizare a UE. Puteți crea pliante, hărți, afișe, filme, prezentări cu ajutorul computerului etc. Realizați o miniexpoziție cu produsele voastre.

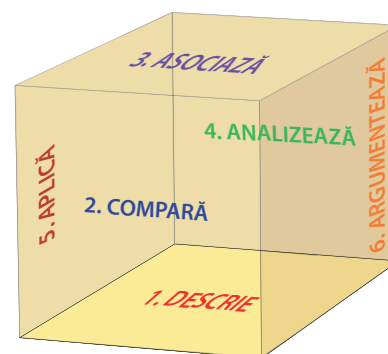
6. **Lucrați în grup.** Formați patru grupe. Fiecare grupă își va alege una dintre temele din careurile de mai jos (A, B, C, D) și va realiza un afiș care să prezinte cel puțin patru elemente ale temei alese. Folosiți texte și desene/imagini. Aveți nevoie de surse de informare, foi de flipchart, creioane colorate și carioci, hârtie colorată, foarfecă.

A Mâncăruri și băuturi tradiționale din țările UE	C Descoperiri celebre ale unor cetățeni europeni
B Costume și dansuri tradiționale din țările UE	D Povești/Cărți pentru copii scrise de autori din țările UE

7. Lucrați în grup. Formați 6 grupe. Fiecare grupă va rezolva, pe foi de hârtie, una din cerințele de mai jos. Răspunsurile vor fi completate cu desene potrivite.

- **Descrieți** însemnele Uniunii Europene.
- **Comparați**, notând trei asemănări și trei deosebiri, două dintre țările UE, la alegere.
- **Analizați** ce drepturi și ce îndatoriri are un cetățean european.
- **Asociați** România cu alte state din UE, ținând cont de: **a)** suprafața țării; **b)** numărul de locuitori.
- **Aplicați.** Scrieți o listă de reguli de comportament despre care credeți că sunt valabile în toate statele europene.
- **Argumentați** afirmația: *Mihai Eminescu a fost foarte universal tocmai pentru că a fost foarte român.* (Tudor Arghezi, scriitor român)

8. Lucrați în perechi. Citiți cu atenție textul, apoi răspundeți la întrebare.

În 1972, Consiliul Europei a transformat *Oda bucuriei* în propriul său imn. În 1985, liderii europeni l-au adoptat ca imn oficial al Uniunii Europene. Fără cuvinte, în limbajul universal al muzicii, acest imn dă glas idealurilor europene de libertate, pace și solidaritate. Imnul european nu își propune să înlocuiască imnurile naționale ale țărilor membre, ci să celebreze valorile lor comune. Imnul este interpretat în cadrul ceremoniilor oficiale la care este reprezentată Uniunea Europeană și, în general, la diferite evenimente cu caracter european.

(https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/anthem_ro)

- Prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc imnul României și al Uniunii Europene?

Ce ai învățat?

1. În ce an a devenit România membră a Uniunii Europene?
2. Care sunt însemnele Uniunii Europene?

Mesaj pentru tine

Învață să apreciezi frumusețea diversității!

RECAPITULARE

1. Lucrați în perechi. Citiți cu atenție știrile din textele de mai jos și răspundeți la întrebări.

Sibiul văzut prin ochii copiilor. Aceasta este propunerea unei fundații care va deschide duminică, 7 noiembrie, la ora 17, expoziția „Orașul prin ochii copiilor”. Aceasta reunește fotografii realizate de 25 de copii din cadrul unui centru de zi pentru școlari al unei fundații. Micuții sunt elevii unei școli din Sibiu și participă timp de patru luni la un atelier de fotografie, în cadrul programului *Voluntar de profesie*. Copiii au învățat regulile de bază ale fotografiei: încadrare, iluminare și au exersat până acum fotografia de peisaj și fotografia de portret, se arată într-un comunicat de presă.

În perioada 15 martie–15 aprilie au loc acțiuni de ecologizare, la care sunt așteptați și bistrițenii. „Susținem ca cetățenii, instituțiile publice și unitățile de învățământ să participe la acțiunile de voluntariat organizate. Astfel, dorim să demonstrăm că suntem dispuși să ne implicăm în activități durabile, că suntem dispuși să acționăm pentru a da un exemplu și altora, dar și pentru a arăta că schimbarea comportamentului față de natură este posibilă și la îndemâna oricui”, a declarat reprezentantul municipalității. Programul prilejuit de *Luna Pădurii* cuprinde atât acțiuni de ecologizare a Pădurii Codrișor, a Pădurii Bisericii și a Pădurii Hârja Mică (ultimele două din cartierul Unirea), cât și un concurs pe teme silvice adresat copiilor.

- Recitește știrile și spune care sunt informațiile transmise. Sunt aceste informații folosite de locuitorii orașului? De ce?
- Care dintre activitățile de mai sus dovedește atașamentul* oamenilor față de localitatea respectivă?
- La ce acțiune ți-ar fi plăcut să participi? Motivează alegerea ta.

2. Lucrați în grup. Formați trei echipe. Fiecare echipă va prezenta unul dintre obiceiurile cunoscute și practicate în localitatea voastră.

Pentru a aduna informațiile necesare, procedați astfel:

- stați de vorbă cu bătrânii localității, cu profesorii din școala voastră, cu bibliotecarul școlii, cu părinții etc.;
- căutați materiale informative în reviste pentru copii și/sau pe internet.

Alegeți modalitatea în care veți prezenta obiceiul: • afiș/poster; • album, pliant;

• **fișă de portofoliu** (compunere și desen/fotografii); • dramatizare/punere în scenă.

*atașament – afecțiune durabilă față de cineva sau ceva.

3. Rezolvă cerințele din cadranul de mai jos.

Cunoști mai multe lucruri despre localitatea ta și oamenii ei, despre tradițiile pe care le respectați și despre alte grupuri etnice? Povestește colegilor.

Înțelegi că localitatea ta se schimbă în timp, iar schimbările depind de locuitorii săi? Arată cum are loc acest fapt.

Accepți ideea că, deși trăiesc în aceeași localitate și au tradiții comune, cetățenii sunt diferiți și trebuie respectați? Cum dovedești acest lucru?

Apreciezi ceea ce aduce bun și diferit fiecare comunitate etnică* din localitatea ta?

*comunitate etnică – grup de oameni care au origine, limbă și tradiții culturale comune.

4. Lucrați împreună. Realizați o expoziție a clasei, care să cuprindă fotografii cu imagini vechi și noi de monumente și locuri importante din țara noastră. Pentru fiecare fotografie, scrieți o scurtă prezentare. Puteți organiza expoziția pe culoarele școlii, la Casa de Cultură, la biblioteca localității sau la primărie.

Tropaeum Traiani, Adamclisi – monument ridicat în cinstea victoriei romanilor asupra dacilor din anul 102.

- 5.** Realizează, pe o foaie, un simbol pentru țara ta care să reprezinte punctul tău de vedere. Prezintă-l colegilor. Pune foaia în **portofoliul personal**.
- 6.** Caută informații cât mai reprezentative despre România. Cu ajutorul lor, realizează un afiș despre țara ta. Organizați pe culoarele școlii, la bibliotecă sau la primărie, o expoziție dedicată Zilei Naționale, 1 Decembrie.
- 7. Lucrați în grup.** Formați patru grupe. Considerați că trebuie să prezentați unei persoane care nu locuiește în Europa câteva elemente relevante. Informați-vă pe internet și creați la nivelul fiecărei grupe un „coș european” care să cuprindă: o carte, o melodie, o pictură, o clădire, alte elemente pe care le considerați semnificative. Stabiliți o modalitate de prezentare. Motivați alegerile pe care le-ați făcut.

Portofoliu:

Verificați piesele din portofoliu realizate în această unitate de învățare. Fiecare elev va avea în vedere:

- să aibă toate piesele propuse pe parcursul unității de învățare;
- să fie respectată cerința în fiecare caz;
- să completeze/să îmbunătățească filele de portofoliu, dacă este cazul.

Proiect:

Prezentați produsele lucrate în proiectul unității de învățare. Discutați despre realizarea proiectului, ajutându-vă și de următoarele întrebări:

- Au fost respectate cerințele?
- Ce ți-a plăcut să lucrezi cel mai mult?
- Ce a fost dificil de realizat?
- Ce ai fi putut să faci diferit?

EVALUARE

Citește cu atenție cerințele, apoi rezolvă folosind ceea ce ai învățat în **Unitatea 2**.

1. Notează fiecare enunț cu **A** (adevărat) sau **F** (fals).

- Fiecare comunitate are propriile tradiții.
- Localitatea în care trăiesc este superioară oricărei alte localități, pentru că țin cel mai mult la ea.
- Membrii unei comunități pot învăța din tradițiile altor comunități.

2. Transcrie doar cuvintele care denumesc însemne ale țării:

imnul național, echipa națională de fotbal, drapelul tricolor, ziua națională, teatrul național.

De exemplu: drapelul tricolor

3. Alcătuieste trei enunțuri folosind cuvintele: țara natală, drapel, dragoste de țară.

4. Completează cuvintele care lipsesc din text.

Uniunea Europeană reunește 27 de (...), printre care și România. Țara noastră a aderat la UE în anul (...). Unul dintre însemnele UE este: (...).

5. Scrie un text, de 5-7 enunțuri, în care să prezinți cel puțin trei asemănări între tine și alți copii din celelalte țări ale Uniunii Europene. Găsește un titlu potrivit.

De exemplu:

Ne dorim să ne simțim în siguranță la școală.

VERIFICĂ ȘI EVALUEAZĂ!

Apreciază ce calificativ meriți după ce discutați în clasă, cu profesorul, rezolvarea corectă.

	Suficient	Bine	Foarte bine
1	o alegere corectă	două alegeri corecte	trei alegeri corecte
2	o alegere corectă	două alegeri corecte	trei alegeri corecte
3	un enunț corect	două enunțuri corecte	trei enunțuri corecte
4	un cuvânt corect	două cuvinte corecte	trei cuvinte corecte
5	o asemănare	două asemănări	trei asemănări

Realizează pe o foaie un tabel asemănător celui de la pagina 96, *Fișă de observare a comportamentului*. Apreciază activitatea ta din această unitate de învățare și prin completarea fișei de observare. Adună în portofoliu fișele de la fiecare unitate de învățare pentru a observa ce se modifică.

UNITATEA 3

VALORI MORALE

3

- Ce sunt valorile morale?
- Bine/Rău
- Altruism/Egoism
- Cinste/Necinste
- Respect/Lipsă de respect
- Responsabilitate/
Lipsă de responsabilitate
- Solidaritate/
Lipsă de solidaritate

PROIECT

Cuția cu fapte bune

- ✓ Formați grupe de 4-5 elevi.
- ✓ Realizați o colecție de fapte bune, prin care să promovați valorile morale (bine, altruism, cinste, respect, responsabilitate, solidaritate), utilizând informații din lecțiile acestei unități.
- ✓ Stabiliți la nivelul grupului ce produse veți realiza (album, colaj, pliante, afișe, lapbook-uri, galerii foto, filmulețe etc.) și repartizați responsabilitățile în cadrul grupurilor, astfel încât fiecare elev să știe ce are de făcut.
- ✓ Planificați termene pentru realizarea materialelor: atât un termen final, cât și termene de verificare periodică, în care să analizați dacă e ceva de modificat sau de îmbunătățit.
- ✓ Stabiliți modul în care veți prezenta proiectul.

Ce sunt valorile morale?

Descoperă!

Discută cu colegii tăi, pornind de la imaginile de mai jos. Ce părere aveți despre faptul că oamenii simt nevoia de a trăi în comunități, ajutându-se între ei?

A

B

C

D

Spune-ți părerea!

- În grupurile din care faci parte, care sunt ideile, comportamentele pe care le consideri cele mai importante?
- Ce înțelegi tu prin *valoare*?
- Ce este *valoros* pentru tine?

Află

Prin **valoare morală** se înțelege ceea ce este important, valoros, vrednic de apreciere, de stimă, din punct de vedere moral.

Spunem despre lucrurile care ne bucură, care ne folosesc sau care ne ajută să ne dezvoltăm că sunt valoroase. Comunitățile umane împărtășesc valori comune, dar pot exista și lucruri considerate valoroase diferite de la o societate la alta.

În general, oamenii consideră ca fiind lucruri valoroase: *buna înțelegere, respectul, responsabilitatea, binele, solidaritatea, toleranța, altruismul, cinstea.*

Valorile morale sunt reperaile în funcție de care definim cine suntem și ce ne dorim, sunt baza visurilor și a deciziilor noastre, a comportamentelor și a alegerilor pe care le facem în fiecare zi.

Aplică

1. Lucrați în perechi. Discută cu un coleg despre situații în care îi ajutați pe alți oameni să realizeze ceea ce și-au propus. Acordați ajutor dacă vi se cere sau vă oferiți să ajutați în situațiile în care știți că puteți ajuta?

2. Scrie pe o foaie ce lucruri crezi că nu ai putea realiza fără ajutorul altor persoane. Completează cu desene sau imagini decupate. Pune foaia în **portofoliul personal**.

3. Există comportamente* care nu îți plac la tine? Dar la colegii tăi? Realizează un desen/ un colaj prin care să reprezinți un tip de comportament care crezi că ar trebui schimbat. Pune foaia în **portofoliul personal**.

* *comportament* – modalitate de a acționa și de a reacționa în anumite împrejurări sau situații; purtare, comportare.

4. Lucrați în grup. Formați grupuri de 3-4 elevi. Citiți următoarele situații-problemă. Discutați despre cum ar trebui procedat în fiecare caz. Notați soluțiile propuse și prezentați-le celorlalți colegi.

Doamna sau domnul profesor vrea să afle cine a rupt perdeaua de la fereastra clasei. Colegii au decis să nu spună nimic, dar tu ai vrea să spui cine este adevăratul vinovat.

Andrei este bolnav și este obligat să stea acasă o perioadă. Deși știe că este prietenul tău cel mai bun, mama te-a rugat să nu mergi pe la el, pentru că te-ai putea îmbolnăvi și tu.

La întoarcerea din pauză, Cristina a observat că nu mai are pe bancă trusa de pixuri colorate primită cadou cu o zi înainte. Își roagă colegii să o ajute să găsească trusa, dar totul este în zadar: nu este nicăieri.

5. Lucrați în perechi. Discutați despre înțelesul afirmației de mai jos.

Valoarea stă în ceea ce ești, nu în ceea ce ai. (Thomas Edison, inventator american)

Ce ai învățat?

1. Care sunt valorile ce te caracterizează?
2. Ce valori morale crezi că asigură buna înțelegere în cadrul unei comunități?

Mesaj pentru tine

Să nu faci pe nimeni prieten până nu vei cerceta felul cum s-a purtat cu foștii săi prieteni. (Socrate, filosof antic grec)

Bine/Rău

Descoperă!

A. Orice comunitate își definește propriile valori de bine și de rău, în baza propriilor reguli culturale și tradiționale. Discută cu un coleg și dați exemple de acțiuni bune și rele. Vă puteți ajuta și de imaginile de mai jos.

A

B

C

D

B. Citește fragmentul de mai jos și răspunde la întrebări.

Mergând pe un drum, un om a observat că un câine a început să-l latre. Omul însă a pus imediat mâna pe o piatră și a aruncat-o spre animal. Câinele s-a ferit imediat și, ce să vezi?!, a sărit mai tare la om, gata-gata să-l muște. Speriat rău, omul a mai apucat doar să intre într-o curte și să trântescă poarta. Acum stătea acolo, în timp ce câinele urla de mama focului dincolo de gard.

Chiar în acel timp, a trecut pe stradă și un călugăr. Văzându-l, câinele a sărit la el, lătrând și arătându-și colții. Liniștit, călugărul a scos o bucată de pâine din traistă și i-a întins-o cățelului. Imediat, acesta a încetat să latre, s-a apropiat ușor-ușor și, dându-și seama de bunătatea omului, a luat bucățița de pâine chiar din mâna acestuia și a început să o mănânce de zor. Apoi s-a așezat lângă călugăr, dând din coadă.

(*Câinele și călugărul* – poveste populară)

- Ce personaj a avut un comportament bun?
- Care era lucrul de valoare pentru el?
- Formulează o concluzie a întâmplării.

Spune-ți părerea!

- Tu ce crezi că înseamnă *a face bine*?
- Ai făcut vreodată ceva rău? Povestește.

Află

Binele este o valoare dată de o acțiune individuală, este o înclinație naturală de a promova ceea ce este de dorit din punct de vedere moral. Un set de fapte bune constituie, în general, ceea ce este bun pentru orice persoană.

Prin contrast cu ceea ce este considerat *bun* într-o comunitate, putem defini și acțiunile *rele*. **Răul** este ceea ce se opune binelui, ceea ce ne îndepărtează de valorile morale pe care le respectă acea comunitate.

Aplică

1. Gândește-te la înțelesul citatului dat. Discutați în clasă, pornind de la ideile fiecăruia.

Bunătatea este limbajul pe care surdul îl poate auzi și orbul îl poate vedea.

(Mark Twain, scriitor american)

2. Analizează timp de o săptămână comportamentul tău și al colegilor. Notează într-o fișă comportamente care ar trebui îmbunătățite și formulează soluții. Discută cu ceilalți colegi ce ai observat. Pune fișa în **portofoliul personal**.
3. **Lucrați în perechi.** Citiți textul de mai jos și răspundeți la întrebări. Căutați pe internet informații suplimentare despre codul lui Hammurabi.

Codul lui Hammurabi este cea mai veche colecție de legi din lume (datat în jurul anului 1760 î.Hr.) El fixează în termeni clari lucrurile considerate bune în acea vreme. Iată câteva dintre prevederile lui:

- cel puternic să nu-l asuprească pe cel slab;
- oamenii nedreptățiți își pot căuta dreptatea în justiție;
- oamenii au dreptul să fie despăgubiți pentru injuriile primite, în mod diferit, în funcție de cât de bogați sunt;
- în cadrul familiei, tatăl are întâietate.

- Există în acest cod prevederi cu care nu ești de acord? Explică răspunsul tău.

Ce ai învățat?

1. Cum putem defini binele? Dar răul?
2. Tu ce lucruri faci mai puțin bine? Ce faci ca să le îndrepti?

Mesaj pentru tine

Fiecare dintre noi poate, în orice moment, să devină un om mai bun. Trebuie doar să încercăm.

Altruism/Egoism

Descoperă!

Citește cu atenție povestirea următoare.

În mod normal, casele japoneze au un spațiu gol între pereții din lemn. Atunci când a vrut să-și renoveze casa, un japonez a făcut o spărtură într-un perete. A constatat cu surprindere că acolo se afla blocată o șopârlă. Câteva cuie erau bătute în așa fel încât nu îi permiteau să se mai deplaseze, ținând-o captivă. I-a fost milă când a văzut acest lucru, dar a fost și curios. Și-a dat seama că acele cuie fuseseră bătute cu câțiva ani în urmă, atunci când își construise casa. Oare cum reușise șopârla să supraviețuiască într-un spațiu în care nu se putea mișca?

Pentru a dezlega misterul, s-a oprit din muncă și a observat șopârla. Dorea să vadă ce face și cum se hrănește. Nu după mult timp, nu se știe de unde, a apărut o altă șopârlă, cu o insectă în gură. I-a dat-o prizonierei, apoi a plecat să mai aducă una. Proprietarul casei a fost uimit și emoționat. A înțeles că, ani de zile, șopârla prinsă între pereți a fost hrănită de partenerul său, care a făcut gestul continuu, fără a renunța, sperând ca situația să se îndrepte.

Imaginați-vă că o creatură mică poate face ceea ce nouă, oamenilor, cu o minte strălucită, ni se pare din ce în ce mai greu să facem: să fim lângă persoanele care au nevoie de ajutor!

- Discută cu colegii tăi despre comportamentul șopârlei.
- Formulați argumente de tipul **PRO** sau **CONTRA**, pornind de la afirmația de mai jos.

Primește ajutor doar acela care știe să ceară.

Spune-ți părerea!

- S-a întâmplat să treci printr-o situație dificilă? Cine a sărit în ajutorul tău? Cum a procedat?

Află

Altruismul reprezintă ajutorul dezinteresat oferit altor oameni, trecând chiar peste interesele personale. Înseamnă a face lucrurile, pur și simplu, dintr-o dorință sinceră de a ajuta, nu pentru că ne simțim obligați.

Egoismul este opus altruismului, reprezintă o atitudine de preocupare exagerată pentru interesele personale și de nesocotire a intereselor altora.

1. Citește cu atenție textul. Rezolvă cerințele de sub text pe o foaie de **portofoliul personal**.

La multe specii de animale constatăm comportamente altruiste. Animalele își protejează în general puii și sunt uneori capabile să se pună pe ele însele în pericol pentru a proteja grupul.

De exemplu, delfinii rup cu dinții plasele pescarilor pentru a-și elibera semenii, îi ghidează pentru a se elibera sau îi protejează cu propriile trupuri.

- Cum apreciezi aceste comportamente?
- Menționează cel puțin două situații în care oamenii au comportamente altruiste.

2. **Lucrați în perechi.** Discută cu un coleg, pornind de la citatul de mai jos.

Este o lege universală: trebuie să dăm, înainte să primim. Sădim semințele, înainte să adunăm recolta. (Wynin Davis, profesor din SUA)

- Prezentați colegilor ideile voastre.

3. **Lucrați împreună.** Realizați un *plan al comportamentelor altruiste* la nivelul clasei, prin care să oferiți și să primiți ajutor unii de la ceilalți. În realizarea planului, ar trebui să țineți seama de următoarele aspecte:

- ce nevoi de ajutor există la nivelul clasei (de exemplu: *nevoie de rechizite, nevoie de ajutor la teme, nevoie de rezolvare a unor neînțelegeri/conflicte, nevoie de un prieten etc.*);
- cine ar putea oferi ajutor, în funcție de nevoile identificate;
- cum se pot pune în practică comportamentele de ajutor (când/unde se întâmplă, cât timp durează etc.);
- cine urmărește desfășurarea planului conform celor stabilite.

Luați în calcul și că rolurile se pot inversa: un elev poate să ofere ajutor într-o anumită situație, dar și să aibă nevoie de ajutor de la ceilalți.

După o perioadă de aplicare a planului, discutați despre impactul la nivelul clasei.

Ce ai învățat?

- Ce este altruismul?
- Describe o persoană altruistă și, prin comparație, una egoistă.

Mesaj pentru tine

Chiar dacă nu putem fi altruști tot timpul, putem măcar încerca să nu fim egoiști.

Cinste/Necinste

Descoperă!

Citește fragmentul de mai jos.

În vremea când domn în Țara Românească era Vlad Țepeș, un negustor puse să se strige pe la răspântii că a pierdut o pungă cu o mie de galbeni și că va da răsplata o sută de galbeni celui ce i-o va aduce. Nu trecu mult și un om simplu îi aduse punga, gândind că aceasta este cea pierdută. Ca să nu-i mai dea răsplata, negustorul îi zise că în pungă sunt numai 900 de galbeni, așa că recompensa și-a luat-o singur. Omul, știind că este cinstit, l-a rugat pe vodă să le facă dreptate, căci nu voia să fie considerat nici hoț, nici mincinos. Auzind ce au istorisit cei doi, Țepeș a considerat că punga nu este a negustorului și i-a lăsat-o târgovețului până ce va dovedi cineva că a pierdut o pungă cu 900 de galbeni.

(după *Neguțătorul florentin* – poveste populară)

Vlad Țepeș

Discută cu ceilalți colegi despre textul citit, pornind de la întrebările de mai jos.

- Ce puteți spune despre personaje?
- Care era lucrul de valoare pentru omul simplu?

Spune-ți părerea!

- Formulează o concluzie a întâmplării.
- Cunoști o altă întâmplare/o lectură despre cinste/necinste? Povestește-o colegilor.

Află

Cinstea este una dintre cele mai complexe valori morale, pentru că, la rândul ei, include multe alte valori. Omul cinstit nu minte, nu denaturează realitatea – spunând că a făcut ceea ce nu a făcut – și nici nu ascunde despre sine o realitate doar pentru că îl dezavantajează.

Necinstea ar putea fi explicată ca incorectitudine, hoție, viclenie, trădare. A fi necinstit înseamnă totodată a fi lipsit de onoare, a prefera minciuna în locul adevărului.

Aplică

1. Explică pe o foaie ce înțelegi prin proverbul: *Cinstea cu rușinea nu pot sta împreună.* Completează cu mesaje pe care le-ai adresa colegilor, ca să încurajezi cinstea. Pune foaia în **portofoliul personal**.

2. Lucrați în grup. Formați grupuri de 3-4 elevi. Citiți cu atenție textul dat.

Mama a cumpărat prune ca să le dea copiilor după masa de prânz și le-a așezat pe o farfurie.

Vania, care nu mai mâncase până atunci prune, le tot mirosea de zor. Tare-i mai plăcea cum miroș și tare-ar mai fi vrut să le guste! Tot dându-le așa târcoale, băiețelul pândi clipa când nu era nimeni în odaie și, nemaiputându-se stăpâni, înhăță o prună și o mănca.

Când s-a apropiat ora prânzului, mama a numărat prunele, a văzut că lipsește una și i-a spus tatălui.

Stăteau cu toții la masă și tatăl a întrebat:

— Ia să-mi spuneți, copii, nu cumva a mâncat cineva dintre voi o prună?

— Nu, au răspuns copiii, inclusiv Vania, în cor.

— Că unul dintre voi a mâncat o prună pe ascuns, nu-i frumos deloc, dar nu despre asta este vorba. Nenorocirea-i alta. Fiecare prună are înăuntru un sâmbure și dacă cineva nu știe cum să le mănânce și înghite sâmburele, a doua zi moare. De asta mi-e frică!

Atunci Vania, galben la față, a zis repede:

— Ba nu, că sâmburele l-am aruncat pe fereastră.

Toți au izbucnit în râs, iar Vania a început să plângă.

(după *Sâmburele*, de Lev Nikolaevici Tolstoi)

Discutați în grup despre comportamentul lui Vania, pornind de la întrebările de mai jos.

- De ce a mâncat Vania o prună?
- De ce nu a recunoscut băiatul că a mâncat pruna?
- Cum credeți că s-a simțit Vania după ce toți au înțeles ce s-a întâmplat?
- Ce ar fi putut să facă diferit?

Povestiți colegilor situații asemănătoare pe care le-ați trăit sau despre care ați auzit.

Realizați un afiș cu tema *Nu da cinstea pe rușine!*. Folosiți cuvinte și desene. Afișați în clasă lucrările și realizați un **tur al galeriei**.

Ce ai învățat?

- 1.** De ce spunem că cinstea este o valoare morală complexă?
- 2.** Care sunt caracteristicile unui om cinstit?

Mesaj pentru tine

*Cinstea se adună greu,
dar se risipește ușor.*

(proverb românesc)

Respect/Lipsă de respect

Descoperă!

Privește cu atenție imaginile. Discută cu un coleg despre atitudinile oamenilor.

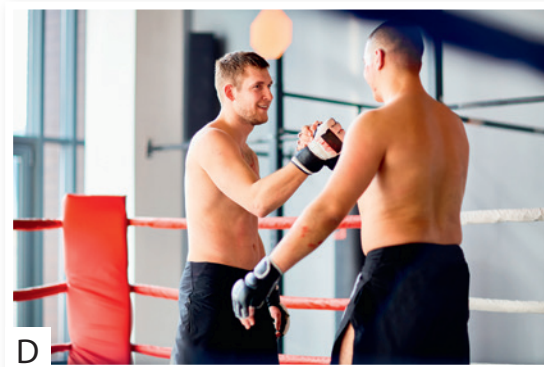
A

B

C

D

Spune-ți părerea!

- Ești o persoană respectuoasă? Explică răspunsul tău.
- Cum îți dovedești respectul față de membrii familiei? Dar față de colegii tăi?

Află

Respectul reprezintă atitudinea sau sentimentul de apreciere, de stimă și considerație față de o persoană, de o idee sau de o instituție. Acesta poate fi exprimat prin cuvinte sau prin gesturi.

A respecta pe cineva înseamnă a-i recunoaște credințele și valorile, a i le accepta, chiar dacă nu ești de acord cu ele. Înseamnă a avea răbdare să-l asculți, să încerci să-l înțelegi, fără a emite judecăți de valoare sau critici.

Respectul se referă la a prețui ceea ce au ceilalți valoros.

Aplică

1. Lucrați în perechi. Discută cu un coleg despre înțelesul citatului de mai jos.

Dacă vrei să fii respectat de ceilalți, cel mai important lucru este să te respecti.

(F. Dostoievski, scriitor rus)

2. a) Notează pe o foaie cinci caracteristici personale pentru care te respecti.

Completează cu desene, imagini sau fotografii.

b) Afișați foile în clasă. Organizați un **tur al galeriei** și completați pe foile colegilor alte motive pentru care ar trebui să fie respectați, dacă este cazul.

La final, fiecare elev își pune foaia în **portofoliul personal**.

3. Grupează afirmațiile de mai jos într-un tabel asemănător cu cel dat.

- *Accept că tradițiile familiei tale sunt diferite de ale mele.*
- *Nu accept să nu fii de acord cu mine într-o anumită situație.*
- *Nu suntem egali pentru că avem culori diferite ale pielii.*
- *Ascult imnul țării în picioare, fără să vorbesc.*
- *Port mască de protecție dacă regulile o impun.*
- *Nu vorbesc cu cei care sunt mai săraci decât mine.*

Respect	Lipsă de respect

- Scrie și tu alte enunțuri, în coloana potrivită din tabel.

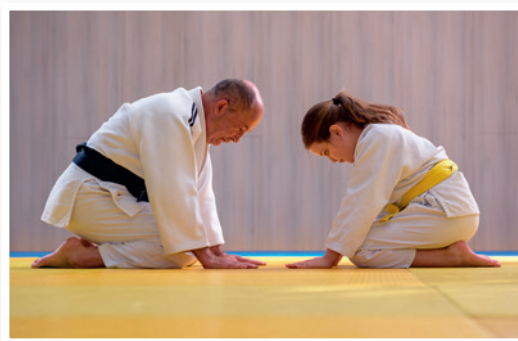
4. Lucrați în grup. Formați grupuri de 3-4 elevi.

Scrieți un text, de 5-7 enunțuri, care să aibă următoarea încheiere:

Respectul între două persoane trebuie să fie reciproc*, e ca un drum cu două sensuri, dus și întors.

*reciproc – care vine din ambele părți.

- Prezentați în clasă textele voastre.

Ce ai învățat?

1. Ce înseamnă respect?
2. Cum se poate manifesta respectul față de comunitate?

Mesaj pentru tine

Cu bani poți cumpăra multe, dar nu poți cumpăra respect.

Responsabilitate/Lipsă de responsabilitate

Descoperă!

Citiți cu atenție textul.

Domnul învățător avea în sertarul catedrei o carte misterioasă pe care o ținea totdeauna sub cheie. Fiecare dintre băieți și fete avea o părere a sa despre ce putea fi în acea carte; nu erau două păreri la fel, dar n-avea nimeni cum să afle adevărul. Când trecu Becky pe lângă catedră, văzu cheia uitată în broască. Iată momentul prielnic! Aruncă o privire de jur împrejur, nu era nimeni... în clipa următoare, ținea cartea în mâini. Era o carte de anatomie, domnul învățător își dorise toată viața să ajungă doctor. În clipa aceea, o umbră căzu pe pagină. Tom intrase pe ușă și apucase să vadă pagina cu corpul uman. Becky smuci repede cartea ca s-o închidă și o pagină se rupse pe jumătate. Fata aruncă volumul în catedră, întoarse cheia în broască și apoi, rușinată și furioasă, izbucni în plâns, era sigură că Tom o să o pârască.

Când domnul descoperi pagina ruptă, îi luă la întrebări pe rând, pe fiecare, știind că făptașul se va da singur de gol. Înainte de a-i veni rândul lui Becky, Tom, văzându-i fața albă ca varul, sări în sus și spuse:

– Eu am rupt-o!

(după *Aventurile lui Tom Sawyer*, de Mark Twain)

- Discutați despre comportamentul celor doi copii. Formulați posibile continuări ale povestirii.

Spune-ți părerea!

- Ce ai fi făcut dacă erai în locul lui Becky? Dar în locul lui Tom?
- Ai trecut vreodată printr-o situație asemănătoare? Povestește.

Află

Responsabilitatea este o atitudine conștientă, o răspundere pe care și-o asumă* cineva pentru consecințele faptelor sale. Atunci când oamenii nu își asumă responsabilitatea pentru faptele lor, efectele pot fi dintre cele mai rele.

Responsabilitatea reprezintă o datorie a unui om față de propria persoană, dar și față de familie, de școală, de comunitate, datorie de care individul este sau ar trebui să fie conștient. Asumarea responsabilității ar trebui să constituie o caracteristică a fiecărei persoane.

*a-și asuma – a lua ceva asupra sa.

Aplică

1. Lucrați în perechi. Apreciați cu argumente **PRO** sau **CONTRA** afirmațiile de mai jos. Argumentați alegerile făcute de voi.

- Uneori poate fi de ajutor să dai vina pe cei din jur.
- Oamenii nu se poartă frumos cu tine când recunoști că ești vinovat de ceva.
- Trebuie să îți respecti promisiunile, chiar dacă îți este greu.
- Dacă te-ai oferit să ajuți pe cineva, poți să te răzgândești oricând.
- Nu trebuie să îți asumi responsabilitatea pentru un comportament nepotrivit dacă nu te întrebă nimeni nimic despre acesta.
- Dacă recunoști o greșeală, ceilalți consideră că ești fraier.

Prezentați alegerile voastre colegilor.

2. Lucrați împreună o listă de comportamente considerate potrivite de toți colegii din clasă.

De exemplu:

- Spun întotdeauna adevărul, chiar dacă știu că vor exista consecințe.
- Nu arunc gunoi pe jos, chiar dacă nu este un coș de gunoi în apropiere.

Modalitate de lucru:

- Fiecare elev realizează o listă personală.
- În perechi, discutați lista și alegeți 3-5 comportamente care sunt importante pentru amândoi.
- Fiecare pereche prezintă lista întregii clase, reținându-se comportamentele care se repetă.
- Realizați lista clasei, menționând cinci dintre comportamentele alese de cele mai multe ori.

3. Compune un mesaj prin care să promovezi responsabilitatea printre colegii tăi.

Ce ai învățat?

- Ce înseamnă să îți asumi responsabilitatea?
- Poate fi uneori dificil să îți asumi responsabilitatea faptelor tale? Explică răspunsul.

Mesaj pentru tine

Nu căuta vinovați în jur, asumă-ți responsabilitatea faptelor tale!

Solidaritate/Lipsă de solidaritate

Descoperă!

A. Discută cu colegii tăi despre asemănările dintre cele două imagini.

B. Citește cu atenție povestirea următoare. Discută cu un coleg despre întâmplările din text.

O furnică însetase și, intrând într-o apă mare ca să bea, o luă repeziciunea apei și o duse în jos, fiind aproape să se înece. Iar o porumbiță, văzând-o că se îneacă, aruncă o ramură de copac lângă dânsa, de care furnica agățându-se, îndată a fost scoasă la mal și astfel porumbița a scăpat-o. De atunci, ele se întovărășiră amândouă. Și nu după multă vreme se întâmplă că un păsărar întinse pe jos niște lațuri, risipind pe deasupra lor mei ca să amăgească pe porumbiță și s-o prindă. Dar furnica, văzând pe păsărarul acela, merse drept la dânsul și-l pișcă de picior așa de tare, că de usturime sări în sus țipând; iar porumbița atunci se sperie și, fugind, scăpă de primejdie.

(Lev Nikolaevici Tolstoi, *Furnica și porumbița*)

Spune-ți părerea!

- Tu când ai ajutat ultima dată pe cineva? De ce ai oferit ajutor?
- Ai auzit sau ai fost martor la situații în care cineva nu a oferit ajutor, deși ar fi putut? Povestește.

Află

Solidaritatea este sentimentul care îi determină pe oameni să își acorde reciproc ajutor. Este capacitatea de a-i ajuta pe cei care au nevoie de ajutor în situații grele.

Ajutorul poate fi material (bani, mâncare, haine, rechizite etc.) sau poate fi sub forma unui sfat, a unei explicații, a unei soluții la o situație problematică.

Oamenii sunt ființe sociale, trăiesc în comunități, se bazează pe semenii lor, țin cont unii de alții atunci când iau hotărâri, colaborează pentru a-și atinge scopurile.

Aplică

1. Lucrați în perechi.

Rezolvați cerințele din cadrane.

Scrieți cel puțin cinci cuvinte care au legătură cu solidaritatea.

Prezentați pe scurt o situație în care o persoană a dovedit lipsă de solidaritate.

2. Citește textul și rezolvă cerințele.

Completați enunțul:
Dovedești că înțelegeți solidaritatea dacă ...

Scrieți trei caracteristici ale unei persoane solidare.

De o săptămână, Anca este foarte schimbată. A venit de câteva ori cu temele nefăcute, alteori și-a uitat caietele acasă. Uneori pare neatentă la ore, iar în pauze stă în bancă și nu mai participă la jocurile noastre. Doamna profesoară a stat de vorbă cu ea, dar Anca spune că nu a pățit nimic, numai că îi este dor de mama ei, care a plecat să lucreze în altă țară.

- Are Anca nevoie de ajutorul colegilor ei? De ce?
- Cum ar putea fi ajutată Anca? Scrie pe o foaie o listă de acțiuni pe care le-ai putea încerca, dacă ar fi colega ta. Pune foaia în **portofoliul personal**.

3. Lucrați împreună. Citiți cu atenție textul.

Proiectul *Cutia de pantofi* a fost inițiat acum câțiva ani de o familie din Cluj-Napoca, cu scopul de a-i ajuta pe copiii săraci ai orașului. Oamenii sunt îndemnați să lase, în locuri stabilite dinainte, cutii de pantofi care conțin jucării, haine, cărți, dulciuri etc., care ajung apoi la copiii aflați în nevoie. Proiectul se desfășoară acum în multe dintre orașele mari ale țării.

Organizați în clasa sau în școala voastră proiectul *Cutia de pantofi*.

Elaborați un plan care să cuprindă:

- locul/locurile în care ar putea fi așezate cutiile;
- ce produse se pot pune în cutii;
- cum vor fi organizate produsele din cutii;
- cui vor fi donate aceste lucruri;
- cine mai poate să ajute;
- cum se va afla despre proiectul vostru, astfel încât cei care doresc să se implice să poată dona.

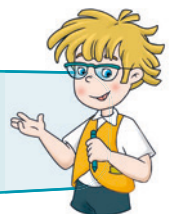

Ce ai învățat?

1. Ce este solidaritatea?
2. Cum îmi exprim solidaritatea față de membrii familiei? Dar față de colegi?

Mesaj pentru tine

Solidaritatea este singurul lucru care ne ține uniți.

RECAPITULARE

1. Scrie pe caiet:

- a) O informație nouă, pe care ai aflat-o în această unitate de învățare.
  - b) O observație referitoare la valorile tale morale și la comportamentul tău.
  - c) O întrebare sau o nelămurire referitoare la conținuturile noi.
- Citiți în clasă ce ați notat. Ce ați observat?

2. **Lucrați în perechi.** Decupează șase jetoane colorate. Pe fiecare dintre acestea scrie câte un cuvânt dintre cele alăturate. Amestecă-le, apoi extrage unul. Cere colegului tău să dea exemplul de un comportament potrivit cu jetonul extras sau să formuleze un enunț adevărat. Schimbați rolurile.

3. Citește proverbele de mai jos.

Prietenul adevărat la nevoie se cunoaște.

Bună ziua, căciulă, că stăpânul n-are gură.

Cine pe altul omenește, pe sine se cinstește.

Vezi paiul din ochiul altuia și nu vezi bârna din ochiul tău.

Cinstea și ocara nu pot fi împreună.

Pomul se cunoaște după roade și omul după fapte.

- Spune sau scrie ce valoare morală este ilustrată în fiecare proverb.
- Dă exemplu de comportamente potrivite fiecăreia dintre valorile menționate de tine.
- Prezintă o situație în care ai dat dovadă de:
cinste, respect, altruism, responsabilitate, solidaritate.

4. Scrie pe o foaie un text cu titlul *Și mie îmi pasă!*, în care să evidențiezi comportamente care te ajută să te integrezi în comunitate. Te poți ajuta și de imaginile de mai jos. Pune foaia în **portofoliul personal**.

A

B

5. Mai jos, vei găsi lucrurile pe care tinerii le consideră importante. Așază-le în ordinea importanței pe care le-o acorzi tu, personal (de la cea mai importantă la cea mai puțin importantă). Care este cea mai importantă pentru tine? Încearcă să apreciezi ceea ce este cu adevărat important pentru tine, nu ceea ce spun alții că este important. Dacă dorești, poți să adaugi și alte valori care sunt importante pentru tine, dar nu se regăsesc în lista dată.

- A învăța multe lucruri noi.
- A avea calificative bune.
- A avea unul sau mai mulți prieteni buni.
- A avea un prieten/o prietenă.
- A avea mult timp liber să fac ceea ce vreau.
- A fi cinstit în viață, cu familia, prietenii și cu colegii de școală.
- A avea o relație bună cu părinții.
- A trăi într-o casă mare, cu multe camere mari, grădină și mobilă frumoasă.
- A-mi dedica timpul pasiunilor mele.
- A fi de ajutor prietenilor sau familiei.

Discutați în clasă despre alegerile voastre.

Portofoliu:

Verificați piesele din portofoliu realizate în această unitate de învățare. Fiecare elev va avea în vedere:

- să aibă toate piesele propuse pe parcursul unității de învățare;
- să fie respectată cerința în fiecare caz;
- să completeze/să îmbunătățească filele de portofoliu, dacă este cazul.

Proiect:

Prezentați produsele lucrate în proiectul unității de învățare. Discutați despre realizarea proiectului, ajutându-vă și de următoarele întrebări:

- Au fost respectate cerințele?
- Ce ți-a plăcut să lucrezi cel mai mult?
- Ce a fost dificil de realizat?
- Ce ai fi putut să faci diferit?

EVALUARE

Citește cu atenție cerințele, apoi rezolvă folosind ceea ce ai învățat în **Unitatea 3**.

- Transcrie în caiet enunțurile, apreciind pe fiecare cu **A** (adevărat) sau **F** (fals).
  - Armonia unei comunități este asigurată de comportamentele membrilor acesteia.
  - Oamenii au îndatoriri morale doar față de membrii propriei comunități.
  - Comportamentul altora nu mă privește.
  - Fiecare are datoria de a-și corecta propriul comportament.
  - Este obligatoriu ca o persoană să fie foarte cunoscută pentru a deveni un model moral.
  - Fiecare om poate deveni modelul cuiva.
  - Orice criteriu este bun pentru a ne alege modelele.

De exemplu: Comportamentul altora nu mă privește. – Fals

- Pentru fiecare dintre valorile de mai jos, există în listă un termen care nu poate fi asociat. Transcrie șirurile eliminând *intrușii*.

CINSTE – corectitudine, echilibru, furt.

RESPECT – prețuire, dispreț, stimă.

ALTRUISM – solidaritate, egoism, ajutor.

SOLIDARITATE – grijă, nepăsare, atenție.

De exemplu: SOLIDARITATE – grijă, atenție.

- Alcătuiește enunțuri sau un text scurt, folosind termenii: *valoare, comportament, om bun*.

VERIFICĂ ȘI EVALUEAZĂ!

Apreciază ce calificativ meriți după ce discutați în clasă, cu profesorul, rezolvarea corectă.

	Suficient	Bine	Foarte bine
1	3 alegeri corecte	4-5 alegeri corecte	6 alegeri corecte
2	un intrus identificat	2 intruși identificați	3 intruși identificați
3	un cuvânt utilizat corect	2 cuvinte utilizate corect	3 cuvinte utilizate corect

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 96) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

UNITATEA 4

NORME MORALE. COMPORTAMENTE MORAL-CIVICE

4

PROIECT Știm să trăim împreună

Exemplificări ale normelor morale. Rolul normelor morale Viața morală cotidiană:

- Comportamentul în familie
- Comportamentul în școală
- Comportamentul în locuri publice
- Comportamente prosociale (ajutorare, cooperare, competiție, toleranță, sprijin, voluntariat) și antisociale (conflictuale, agresive), schimbarea comportamentelor

- ✓ Formați grupe de 4-5 elevi.
- ✓ Realizați o colecție de comportamente prosociale (ajutorare, cooperare, competiție, toleranță, sprijin, voluntariat), despre care ați aflat din diverse surse (mass-media, părinți, bunici, literatură etc.).
- ✓ Stabiliți la nivelul fiecărui grup ce produse veți realiza (album, colaj, pliante, afișe, lapbook-uri, galerii foto, filmulețe etc.) și repartizați responsabilitățile în cadrul grupurilor, astfel încât fiecare elev să știe ce are de făcut.
- ✓ Planificați termene pentru realizarea materialelor: atât un termen final, cât și termene de verificare periodică, în care să analizați dacă e ceva de modificat sau de îmbunătățit.
- ✓ Prezentați rezultatele proiectului în ora de recapitulare a unității de învățare.

Exemplificări ale normelor morale.

Rolul normelor morale

Descoperă!

Observă imaginile. Discută cu ceilalți colegi despre ce este ilustrat în fiecare dintre imagini.

A

B

C

D

Spune-ți părerea!

- Ai trecut și tu prin vreo situație asemănătoare? Povestește.
- E greu sau e ușor să ceri ajutorul cuiva?
- Ar trebui să oferim ajutor oricui are nevoie sau ar fi bine să alegem pe cine ajutăm?

Află

Oamenii sunt ființe care cooperează, adică se ajută unele pe altele pentru a-și atinge scopurile. Ei au adoptat reguli care să facă posibilă viața în comun și realizarea binelui tuturor.

Valorile morale (binele, cinstea, dreptatea, respectul, altruismul etc.) trebuie transpuse în comportamentul de fiecare zi. Acest lucru se realizează prin intermediul normelor morale.

Normele morale sunt reguli pe care membrii comunității trebuie să le respecte pentru o mai bună conviețuire. Ele stabilesc ce este permis și ce este interzis într-o anumită comunitate.

Unele norme morale stau la baza unor legi. De exemplu, interdicția legală de **a fura** are la bază norma morală care spune că **este nedrept să îți însușești bunul altuia**.

Aplică

1. Citește următoarele norme morale:

Salută respectuos persoanele pe care le cunoști!

Fii punctual!

Fii curat și ordonat!

Spune adevărul!

- Ce norme dintre cele citite respecti tu? De ce?
- Ce alte norme morale respecti? De la cine ai învățat aceste norme?
- Crezi că bunicii tăi respectau aceleași norme atunci când erau copii? Dar părinții tăi? Dar acum, ca adulți, respectă aceste norme? Ce concluzie ai putea formula?

2. Citește cu atenție textul de mai jos și rezolvă cerințele.

Silviu este foarte mândru că a ajutat-o pe colega lui de clasă, Diana, să-și recupereze lecțiile din săptămâna în care a lipsit, deoarece a fost bolnavă. Silviu este convins că felul în care s-a comportat este moral și crede că ar trebui să procedeze la fel și altă dată, dar nu își dă seama foarte bine ce normă morală a pus în aplicare.

- Ce normă morală a pus în aplicare Silviu? Explică.
- Ai fost și tu într-o situație asemănătoare? Povestește.

3. Lucrați în perechi. Formulați o situație, după exemplul de mai sus, și solicitați colegilor din altă pereche să identifice norma morală. Discutați despre situațiile prezentate.

4. Lucrați în grup. Formați grupuri de 4-5 elevi. Citiți textul, apoi rezolvați cerințele.

Uneori, se întâmplă să avem anumite convingeri greșite, pe care ni le-am format acceptând ceea ce am auzit de la alții.

Mulți băieți sunt convinși că fetele nu sunt bune practicante ale sportului sau că sunt tot timpul pe cale să plângă. Multe dintre fete cred că băieții sunt insensibili în ceea ce privește muzica sau literatura. Astfel de convingeri se numesc *prejudecăți**

De cele mai multe ori, prejudecățile noastre ne influențează comportamentul și ne pot face să acționăm altfel decât o cer normele morale pe care le urmăm.

De exemplu, o normă morală larg acceptată spune că trebuie să tratăm, în mod egal, cu respect și înțelegere oamenii aparținând altor națiuni, altor etnii sau care au altă cultură decât a noastră. Cu toate acestea, mulți dintre noi au prejudecăți cu privire la cei diferiți de ei.

- Ființele umane merită mai mult sau mai puțin respect în funcție de rasa, de etnia, de sexul sau de cultura lor?
- Dacă te naști într-o anumită cultură, ești în mod automat superior altora?
- Avem ce învăța de la oamenii diferiți de noi?

Prezentați răspunsurile în fața clasei.

*prejudecată – o idee de-a gata, pe care o acceptăm fără să avem vreo îndoială, doar pentru că este acceptată de alți oameni sau pentru că este foarte răspândită în mediul în care trăim.

5. Lucrați în grup. Trebuie să îi ajutăm pe cei care au nevoie, atât cât ne stă în putință. Acesta este un exemplu de normă morală pe care o punem în aplicare ori de câte ori ajutăm un adult sau un coleg. Identificați și alte reguli morale existente în comunitatea voastră. Pentru a le exemplifica, folosiți metoda **turul galeriei**.

6. Lucrați în perechi. Identificați patru prejudecăți întâlnite frecvent de voi. Propuneți soluții pentru corectarea lor. Folosiți metoda **turul galeriei** ca să prezentați ideile fiecărei perechi.

7. Lucrați în grup. Formați grupuri de 4 elevi. Citiți textele, apoi rezolvați cerințele.

Oamenii au astăzi păreri diferite cu privire la mai multe probleme, iar acest lucru se reflectă în faptul că adoptă norme morale diferite. De exemplu, unii dintre semenii noștri cred că este bine să respectăm natura și să o modificăm cât mai puțin. Alții cred că putem interveni în mersul naturii, în condițiile în care acțiunea noastră este în interesul speciei umane. Iar alții cred că putem interveni în natură și utiliza fenomenele naturale în folosul oamenilor, dar că trebuie să o facem cu grijă.

Unele norme morale vechi nu au fost abandonate, dar ele trebuie completate cu altele noi. De exemplu, norma care spune că relațiile dintre oameni trebuie bazate pe prietenie și înțelegere trebuie completată cu altele, care să adauge că acestea trebuie să se bazeze, de asemenea, pe respect, egalitate în drepturi și libertate de expresie.

- Putem schimba sau renunța, la un moment dat, la normele morale pe care le urmăm?
- Cum trebuie să procedăm atunci când întâlnim la alte persoane comportamente morale pe care le considerăm greșite?
- Considerăm o normă morală în mod sigur corectă dacă ne-a fost prezentată de o sursă pe care o considerăm de încredere?

Discutați în clasă răspunsurile elevilor din fiecare grupă.

8. Ce ai putea face dacă ai afla că un coleg vorbește urât despre un alt coleg care e de altă etnie? Scrie cel puțin trei soluții.

9. Lucrați în perechi. Scrieți un text, de 4-5 enunțuri, pornind de la imaginea alăturată. Comparați cu textele scrise de colegii voștri.

- 10.** În anumite situații, ne este greu să decidem ce este de făcut, pentru că normele morale pe care ar trebui să le urmăm se pot contrazice, ca în studiul de caz prezentat mai jos.

O elevă a vărsat din greșeală cerneală pe fața de masă de pe catedră. Doamna sau domnul învățător insistă să afle cine a murdărit-o. Colegii au hotărât însă să nu spună cine a vărsat cerneala și să strângă bani pentru a acoperi paguba.

Imaginează-ți că ești elev în această clasă. Pe de o parte, tu respecti norma morală care spune că trebuie să spunem adevărul. Pe de altă parte, consideri că este moral să îți susții și să îți ajuți colegii. Cum procedezi în acest caz? Argumentează în scris.

- 11.** În situațiile obișnuite de viață, întâlnim la cei din jurul nostru norme morale similare sau diferite de ale noastre. Selectează un articol de ziar ce relatează o faptă morală care are la bază o normă pe care o respecti și tu. Argumentează alegerea făcută. Realizează o **fișă de portofoliu**.

- 12.** Imaginează-ți că ești pe stradă și că găsești un portofel. Îl ridici și vezi că este plin cu bancnote de 100 de lei. Cum procedezi?

- 13.** Urmărește la televizor o emisiune împreună cu un adult. Identifică persoane care au comportamente ce contravin normelor morale. Prezintă colegilor faptele despre care ai aflat și spune-le care crezi că ar putea fi urmările acestora.

- 14.** Scrie conținutul unei știri în care este prezentată fapta unui copil de vârsta ta, care a acționat într-o situație deosebită sau inedită, în conformitate cu normele morale. Prezintă-o colegilor ca și cum ai fi tu prezentatorul emisiunii de știri.

Ce ai învățat?

1. Cum ai explica unui coleg mai mic decât tine ce sunt normele morale?
2. De ce pot apărea comportamente morale diferite în cadrul aceleiași comunități?

Mesaj pentru tine

Este foarte important nu numai să cunoaștem regulile morale, ci să le și aplicăm în situații de viață.

Viața morală cotidiană: comportamentul în familie

Descoperă!

Discută cu colegii, pornind de la imaginile și întrebările următoare.

A

B

- Un proverb spune că *Familia este o frânghie ale cărei noduri nu se desfac niciodată*. Tu cum explici acest proverb?
- Există deosebiri între membrii unei familii? Dacă da, dă exemple.

Spune-ți păreră!

- Tu cum ai explica ce este familia?
- Ce roluri* ai în familia ta? Ce comportamente, drepturi și îndatoriri ai în fiecare dintre aceste roluri?

*rol în familie – ansamblu de comportamente, drepturi și obligații pe care îl așteaptă ceilalți de la un membru al familiei respective.

Află

Nimeni nu se naște și nu trăiește singur. Fiecare ființă umană este îngrijită, hrănită și protejată de membrii unui grup. De obicei, fiecare om se atașează de membrii grupului și dezvoltă cu ei legături afective foarte puternice.

Familia este grupul în cadrul căruia copilul stabilește primele relații cu alți oameni, învață primele comportamente morale și asimilează primele valori.

Ca orice grup, și familia se bazează pe reguli, dintre care cele mai multe sunt stabilite între membrii acestuia și nu au caracter oficial.

Copiii minori (care au mai puțin de 18 ani) au părinți sau tutori legali care sunt responsabili de creșterea și educarea lor. Cu toate acestea, este de dorit ca părerile și dorințele celor mici să fie ascultate și luate în seamă de adulți atunci când se stabilesc regulile în familie.

Aplică

- 1. Lucrați în perechi.** Discutați despre regulile din familiile voastre și identificați asemănări și deosebiri. Vă puteți referi la: *respectul față de adulți, atitudinea față de muncă, împărțirea responsabilităților, ajutorul oferit celorlalți* etc.
- 2. Lucrați în grup.** Formați grupe de câte trei elevi. Discutați, la nivelul clasei, care sunt regulile care vi se par importante în familie. Înregistrați toate ideile colegilor, apoi realizați un clasament al regulilor cu care cei mai mulți dintre voi sunt de acord. Prin tragere la sorți sau de comun acord, fiecare grupă își alege una dintre reguli. Pe o coală A4 sau A3, prezentați regula, folosind enunțuri și imagini (desene, colaje) sugestive. Afișați lucrările în clasă.
- 3.** Citește textul și rezolvă cerințele.

Membrii unei familii locuiesc la marginea unei comune, lângă o pădure frumoasă, iar când sunt nevoiți să-și cumpere de-ale gurii, trebuie să parcurgă 8 km pe jos. Părinții și cei trei copii trăiesc sub acoperișul unei case vechi, în condiții precare*. Casa trebuie renovată și îmbunătățită, fiindcă nu are podele, toaletă etc. Cu toate acestea, nimic nu îi împiedică pe cei doi soți să adore locul numit „acasă”. Ambițioși, și-au propus să transforme dărăpănătura în care locuiesc într-o casă decentă, în care să-și poată crește în siguranță copiii. Din păcate, numai dorința și ambiția nu le-au fost de ajuns.

*precar – nesatisfăcător, necorespunzător și imprevizibil, lipsit de siguranță, de trăinicie.

- Ce informații ai reținut după ce ai citit fragmentul de articol?
- Ce anume crezi că îi împiedică pe cei doi părinți să-și crească copiii în condiții decente?
- Poate fi considerată defavorizată* familia descrisă în articol? De ce?
- Avem noi obligația morală de a ajuta în vreun fel aceste familii? Motivează opinia ta.
- Ce ar putea face un copil pentru a ajuta un coleg/un prieten aflat într-o situație dificilă?

Discutați în clasă pornind de la răspunsurile date de fiecare elev.

*defavorizat – dezavantajat, pus într-o situație de inferioritate.

Ce ai învățat?

- 1.** Care dintre rolurile din familie (copil, nepot, frate/soră) îți place mai mult? Explică răspunsul tău.
- 2.** Dacă ai putea schimba o singură regulă din familie, care ar fi aceea? De ce?

Mesaj pentru tine

Funcționarea familiei se bazează pe afecțiunea, apropierea și respectul dintre membrii săi.

Viața morală cotidiană: comportamentul în școală

Descoperă!

Privește imaginile de mai jos și răspunde la întrebări.

A

B

C

D

E

F

- Care dintre imagini se potrivesc unor momente petrecute de tine în grupul școlar?
- Discută cu colegii tăi despre aceste momente. Ce v-a apropiat?
- A fost folositor să aveți aceste activități în grup? Motivează opinia ta.

Spune-ți păreră!

- Ce îți place în grupul clasei tale? Ce ai schimba?
- Colegii dintr-o clasă sunt neapărat și prieteni? Explică răspunsul tău.

Află

Grupul școlar este unul formal, care a fost constituit și funcționează în baza unor reguli oficiale.

Membrii grupului stabilesc relații de colegialitate bazate pe respect, cooperare, colaborare, întraajutorare.

Este posibil ca în cadrul grupului școlar să apară subgrupuri formate pe baza intereselor, a pasiunilor comune.

Aplică

1. Scrie pe o foaie o scrisoare către colegii tăi, în care să le mulțumești pentru cel puțin trei lucruri pe care le-ai învățat de la ei și care te-au ajutat să devii un om mai bun. Citește scrisoarea colegilor tăi. Pune foaia în **portofoliul personal**.

2. Lucrați în grup. Formați grupe de 3–4 elevi. Alcătuiți un album al clasei voastre. Fiecare elev poate să aleagă ce să pună în album:

- o fotografie;
- o strofă dintr-o poezie dedicată colegilor (creație proprie sau aparținând unui poet);
- o idee pentru un viitor proiect pe care să-l desfășurați împreună;
- gânduri sau sfaturi pentru colegi.

3. Realizează o fișă în care să notezi faptele bune, dar și pe cele mai puțin bune din viața ta de școlar. Un posibil titlu este *Ce este bun și ce este rău pentru mine, ca școlar?*

4. De multe ori, este posibil ca, în cadrul unui grup școlar, să apară conflicte.

- Te-ai aflat vreodată în mijlocul unui astfel de conflict? Dacă da, povestește!
- Ai ajutat la rezolvarea lui? Dacă da, cum ai procedat? Dacă nu, ce crezi că ar fi fost bine să faci?

5. Realizați un plan pentru evitarea declanșării unor conflicte în clasă. Afișați-l într-un loc vizibil și apelați la acesta ori de câte ori este nevoie. Recomandare: formulați afirmativ soluțiile.

De exemplu: Apelăm la profesor când nu găsim singuri o soluție.

6. Creați un blazon* al clasei. Completați-l cu un slogan care să exprime ceea ce vă doriți sau ceea ce vă propuneți pentru a avea un grup școlar valoros, prietenos.

*blazon – ansamblu de elemente convenționale care constituie emblema unui stat, a unei provincii, a unui oraș, a unei familii nobile, a unei bresle etc.

Ce ai învățat?

- 1.** Ce caracteristici are grupul școlar?
- 2.** Ce e asemănător la mai multe clase? Ce poate fi diferit?

Mesaj pentru tine

Prezența într-un grup școlar ar trebui să fie, pentru orice elev, o sursă de inspirație și de progres.

Viața morală cotidiană: comportamentul în grupul de prieteni

Descoperă!

Nimeni nu poate trăi singur. În afară de membrii familiei noastre, suntem înconjurați de prieteni. Prietenii sunt acei oameni, de vârsta noastră sau de alte vârste, de care ne simțim legați afectiv și cu care avem pasiuni comune. Transcrie, în caiet, și completează spațiile libere:

- Prietenul meu cel mai bun se numește ...
- Îl consider cel mai bun prieten al meu, pentru că ...
- Am în comun cu el faptul că ...
- Ne deosebim prin ...

Spune-ți părerea!

- Crezi despre tine că ești un prieten bun? Explică răspunsul.
- Ce aștepți de la o persoană care vrea să îți fie prieten?

Află

Grupul de prieteni este un **grup informal**.

Grupurile informale nu funcționează pe baza unor reguli foarte stricte, ele bazându-se mai mult pe afecțiunea dintre membri și pe interesele lor comune. În grupul de prieteni se stabilesc relații de respect, de acceptare, de înțelegere, de încredere.

Familia și grupul de prieteni sunt două grupuri de care ai nevoie în egală măsură.

Aplică

1. Lucrați în perechi. Discută cu un coleg, pornind de la afirmația de mai jos.

Nimeni nu poate trăi fără prieteni, chiar dacă stăpânește toate bunurile lumii.

(Aristotel, filosof grec)

- Formulați argumente **PRO** sau **CONTRA**, în funcție de părerile voastre. Ce tip de argumente a fost mai ușor de găsit? De ce?
- 2.** Povestește în scris, pe o foaie, o întâmplare în care ai fost ajutat de un prieten. Prezintă situația, descrie ajutorul pe care l-ai primit, explică cum te-ai simțit. Pune foaia în **portofoliul personal**.

3. Prietenii noștri pot ajunge în situații dificile. Atunci este datoria noastră să-i ajutăm cu tot ce putem. Citește cu atenție următoarele cazuri.

Pentru că tata nu avea bani, eu și frații mei am muncit de mici. Îi ajutam pe vecini la curățenie, mai vindeam în piață și seara puneam toți banii împreună și ne cumpăram mâncare. Am mers la școală rar, doar atunci când puteam, și de aceea am terminat doar clasa a II-a. De doi ani, de când vin la centrul de copii, nu am lipsit de la școală nicio zi, iar după-amiaza rămân în centru și îmi fac lecțiile sau mă joc cu colegii. Până să vin aici, nici măcar nu știam când este ziua mea. Acum știu: pe 23 noiembrie colegii mi-au cântat *La mulți ani*, iar doamna învățătoare mi-a dăruit un pinguin de pluș și două cărți. (*Silviu, 13 ani*)

În ultima vreme mă simt foarte obosită și, de aceea, rezultatele mele școlare nu mai sunt atât de bune ca în trecut. Mai mult, sunt neliniștită de faptul că mi-aș putea supăra părinții. (*Mirela, 12 ani*)

- Prin ce situații trec cei doi copii?
- Ar putea fi ajutați cei doi de alți copii? Explică răspunsul tău.
- Găsește cel puțin două modalități prin care ar putea fi ajutați Mirela și Silviu de către prietenii lor.

Discutați în clasă pornind de la ideile fiecărui elev.

4. Uneori, în grupul de prieteni pot apărea conflicte. Pentru rezolvarea acestora, prietenii trebuie să rămână prieteni și să se ajute reciproc pentru a depăși situația. Răspunde următorului minichestionar. Scrie răspunsurile în caiet.

- Ai fost vreodată în conflict cu vreunul sau cu mai mulți dintre prietenii tăi apropiați?
- Cum ai rezolvat conflictul?
- Crezi că ai procedat greșit într-un anumit moment?
- Ce ai învățat din situația respectivă?

Ce ai învățat?

1. Ce rol au prietenii în viața unei persoane?
2. Cum ar trebui să ne comportăm cu prietenii aflați în situații dificile? Dați exemple de situații concrete și de modalități de ajutor pe care îl putem oferi.

Mesaj pentru tine

Prietenia dublează bucuriile și înjumătățește necazurile.
(Francis Bacon, filosof englez)

Viața morală cotidiană: comportamentul în locuri publice

Descoperă!

Ce reguli de comportament respecti în situațiile ilustrate în imaginile de mai jos? Discută cu colegii tăi.

A

B

C

D

Spune-ți păreră!

- Tu de la cine ai învățat cum să te comporți în locurile publice?
- Este important să ținem seamă și de cei din jur când suntem în locuri publice? Explică răspunsul tău.

Află

Spațiul în care trăim și ne desfășurăm activitatea se împarte în **spațiu privat** (cel care ne este destinat doar nouă și familiei noastre) și **spațiu public** (cel pe care îl folosim în comun cu alții). Avem datoria de a fi la fel de atenți cu spațiul public cum suntem și cu spațiul privat. El este, de asemenea, al nostru, iar felul în care ne raportăm la el vorbește despre nivelul nostru de educație.

Rețelele de socializare, de tipul Facebook, reprezintă un spațiu public. Aceasta înseamnă că, dacă ai o pagină personală pe o astfel de rețea, ești responsabil pentru lucrurile pe care le spui sau le publici acolo.

Aplică

1. Observă, timp de o săptămână, felul în care se comportă oamenii în spațiul public. Notează lucrurile cu care nu ești de acord și realizează o foaie de **portofoliu**. Gândește-te la o metodă pentru a soluționa aceste probleme și descrie-o.

2. Lucrați în perechi. Enumerați cât mai multe exemple de locuri publice în care mergeți de obicei.

- De ce crezi că este nevoie de reguli în spațiul public?
- Ce reguli ai observat că sunt cel mai des încălcate în spațiul public?
Ce părere ai despre acest lucru?

3. Lucrați în perechi. Citiți fiecare dintre situațiile de mai jos și discutați despre modul în care ar trebui procedat. Prezentați ideile tuturor colegilor și notați, pe caiete, soluțiile pe care le considerați mai potrivite.

• În autobuz, observi că doi dintre prietenii tăi vorbesc foarte tare și fac glume pe seama persoanelor din jur.

• În clasă, un băiat demonstrează noile figuri învățate la cursul de karate, lovindu-i pe ceilalți colegi.

• La teatru, două persoane mănâncă floricele în timpul spectacolului.

• În parc, doi copii se leagănă pe ramurile unui copac.

4. Comportamentul de care dai dovadă în spațiul public îi afectează și pe alții, nu numai pe tine! Citește cu atenție povestioara de mai jos și rezolvă cerințele.

Sandu și Florin doreau foarte mult să vadă noul spectacol de la Teatrul de păpuși. Sandu a fugit înainte, i-a dat la o parte pe cei din față și i-a cerut casierei să-i dea cel mai bun loc din sală. Casiera l-a privit lung, s-a gândit o clipă, apoi l-a rugat să stea deoparte până îi va găsi cel mai bun loc. Între timp, așteptându-și rândul, Florin a ajuns în fața ghișeului și a cerut politicos:

— Vă rog să-mi dați un bilet la spectacolul de acum.

Casiera a rupt două bilete, l-a chemat pe Sandu și i-a spus că a găsit pentru el cel mai bun loc: cel de lângă un băiat de vârsta lui, care știe să vorbească frumos.

(după *Locul cel mai bun*, de Victor Sivetidis)

- Cum s-au purtat Sandu și Florin?
- Cine a greșit? De ce?
- Ai fi procedat altfel, dacă ai fi fost în locul casierei? Ce ai fi făcut?
- Ai asistat vreodată la o situație asemănătoare? Povestește.

5. **Lucrați în perechi.** Alegeți una dintre situațiile ilustrate mai jos. Creați dialoguri în care să evidențiați aspecte ale comportamentului civic. Prezentați dialogul colegilor sub forma unui joc de rol.

A

B

C

D

E

F

6. Citește enunțul *Fiecare persoană pe care o întâlnești te poate învăța ceva ce nu știi*. Spune dacă ești de acord sau nu cu aceasta aducând două argumente în favoarea opiniei tale.

7. Primăria unui mare oraș din România a decis să pună pe geamurile mijloacelor de transport citate celebre din operele unor scriitori. Ce crezi că a urmărit primăria cu această inițiativă? Ce alte mesaje crezi că ar fi util să fie afișate pe mijloacele de transport în comun? Argumentează răspunsul tău.

8. **Lucrați în grup.** Formați trei grupuri. Jucați *Ștafeta comportamentelor în locuri publice*. Un elev formulează o propoziție în care evidențiază un comportament în spațiul public și cere unui coleg să aprecieze dacă este un comportament potrivit sau nu. Dacă cel întrebat răspunde corect, *preia ștafeta*, formulează o propoziție și numește alt coleg care să răspundă. Dacă cel întrebat nu răspunde corect, este numit alt elev. Jocul continuă până când participă toți elevii din grup. Discutați la final despre cum v-ați simțit în timpul activității, dacă a fost ușor sau greu să răspundeți etc.

9. **Lucrați în grup.** Formați grupuri de patru elevi. În unele situații, există reguli noi, impuse de autorități, care se aplică în spațiul public. Discutați despre astfel de reguli, care au fost necesare din cauza unor condiții speciale.

- Ar trebui respectate aceste reguli de toate persoanele?
- Dacă o regulă e dificil de respectat, ar trebui să se renunțe la ea?
- Ce dovedește comportamentul unei persoane care nu respectă astfel de reguli?
- Scrieți mesaje care să îi convingă pe cei din jur de importanța respectării regulilor.
- Discutați în grupul clasei unde ați putea folosi aceste mesaje.

Ce ai învățat?

1. Cum trebuie să te porți în locurile publice?
2. Regulile de comportament în locurile publice sunt valabile pentru orice persoană? Explică răspunsul tău.

Mesaj pentru tine

Comportamentul copiilor în public reprezintă oglinda educației pe care le-o oferă părinții.

Comportamente prosoziale și antisociale.

Schimbarea comportamentelor

Descoperă!

Discută cu colegii tăi, pornind de la imaginile de mai jos.

- Ai observat comportamente asemănătoare la persoanele din jurul tău? Când?
- Tu ai trecut vreodată prin situații asemănătoare? Povestește cum te-ai simțit și ce ai făcut.

Spune-ți părerea!

- În ce situații poți acorda sprijin celor din jurul tău?
- Crezi că este folositor un asemenea comportament prin care să-i ajuți pe cei ce au probleme? De ce?
- Ce crezi că înseamnă să fii util în societate?

Află

Prin **societate** înțelegem ansamblul oamenilor care trăiesc împreună și respectă legi comune. Fiecare dintre noi deține în societate o mulțime de roluri. De exemplu, un copil este fiul părinților lui, nepotul bunicilor, frate/soră, elev, prieten, coleg de școală sau de clasă, membru al unei comunități religioase, membru al unui club ori al unei echipe etc. Aceste roluri presupun tipuri de comportament care îl ajută să se înțeleagă cu cei din jur, să colaboreze cu ceilalți, să desfășoare activități comune plăcute pentru toți membrii grupurilor din care face parte sau pentru societate.

Află

Comportamentul prosocial este reprezentat de toate acele comportamente care arată că unui individ îi pasă de bunăstarea și drepturile celorlalți, manifestând grijă față de cei din jurul său, demonstrând că îi înțelege și acționând în moduri care sunt benefice acestora.

Cele mai întâlnite comportamente prosociale sunt: **ajutorarea, cooperarea, competiția, toleranța, sprijinul, voluntariatul.**

Ajutorarea este acțiunea prin care oferi suport material (bani, alimente, haine etc.) sau moral (un sfat, o explicație, o soluție la o problemă etc.) unei alte persoane.

Cooperarea este un tip de comportament prosocial prin care mai multe persoane își unesc priceperea și forțele pentru a rezolva împreună o sarcină.

Competiția se referă la întrecerea între două sau mai multe persoane care urmăresc același rezultat.

Toleranța este o caracteristică a comportamentului nostru manifestată atunci când alegem să nu interzicem sau să nu împiedicăm comportamentul altei persoane, chiar dacă noi nu îl practicăm și am avea posibilitatea să-l influențăm.

Sprijinul acordat celorlalți atunci când situația o cere este un comportament care presupune faptul că suntem dispuși să oferim ajutor altei persoane.

Voluntariatul este o activitate desfășurată în folosul altor persoane, fără a urmări un câștig material.

Aplică

1. Povestește în scris, pe o foaie, o întâmplare pe care ai trăit-o sau despre care ai auzit când s-a manifestat unul dintre comportamentele prezentate mai sus. Pune foaia în **portofoliul personal**.
2. Creează simboluri sau desene care să ilustreze comportamente prosociale. Pune-le în **portofoliul personal**.
3. Un coleg a fost accidentat grav și nu poate veni la școală. Probabil, va fi nevoit să lipsească mult timp.
  - Cum l-ai putea ajuta pe colegul tău? Realizează o listă de acțiuni care poate fi aplicată la nivelul întregii clase.
  - Ce ar trebui să schimbi în programul tău pentru a te putea implica în ajutorarea colegului? Precizează dacă ai fi dispus să faci aceste schimbări și de ce.

4. Societatea are o viață normală, care aduce bine tuturor cetățenilor săi, atunci când aceștia au comportamente prosociale. Discută cu colegii tăi despre aceste comportamente, ajutându-te de întrebările date.

- Este util ca între membrii societății să apară comportamentele menționate? De ce?
- Poți avea comportamente de ajutorare față de persoane necunoscute, dar aflate în dificultate? Explică.
- Ție cum ți-ar plăcea să se comporte cei din jurul tău față de tine?

5. Citește cu atenție informațiile următoare, apoi discută cu colegii tăi.

După 10 ani în care a lucrat ca medic la Serviciul de urgență italian și la Crucea Roșie, Diana s-a întors în România pentru a participa la proiectul numit *Să-ți citesc o poveste*.

„Este un proiect de voluntariat care își dorește participarea voluntarilor de orice vârstă în viața copiilor internați în secțiile spitalelor. Timp de două ore, orice persoană între 15 și 80 de ani le poate citi povești copiilor din spitalele din România, fie ei bolnavi, aflați la tratament sau abandonati”, a explicat Diana.

(<http://www.digi24.ro/Stiri/Digi24/Actualitate/Social/Sa-ti-citesc+o+poveste+Proiect+de+voluntariat>)

Mama Dolfine este o femeie din Kenya care și-a pierdut doi fii și soțul. Cu toate acestea, a găsit puterea să înființeze un orfelinat pentru copiii din regiunea ei, ca să îi ajute cu un acoperiș deasupra capului și puțină educație. Torsten Kremser, un tânăr german, inspirat de povestea femeii, a adunat 700 de euro ca să construiască dușuri și o sală de clasă pentru orfelinat, dotată cu tablă și calculator, dar și ca să cumpere câteva găini pentru mica comunitate a orfanilor. Însă tânărul german a realizat că nu era suficient. A întemeiat o fundație pentru a strânge bani care să o ajute pe văduva în vârstă de 62 de ani să finanțeze școala.

Orfelinatul pornit din dorința de a ajuta copiii sărmani a ajuns acum o instituție acreditată și recunoscută drept centru educațional. Peste 500 de copii (dintre care cei mai mulți și-au pierdut părinții din cauza HIV/SIDA*) au primit a doua șansă la viață datorită acestei femei și a tânărului care a ajutat-o. Cu banii strânși, el a reușit să construiască o clădire din cărămidă (cărămizile fiind produse local) care să adăpostească voluntarii doritori să ofere o mână de ajutor orfelinatului.

(<http://totb.ro/orfelinatul-ecologic-din-kenya-o-poveste-despre-altruism-si-a-doua-sansa-la-viata>)

*SIDA – boală infecțioasă, transmisibilă, provocată de un virus (HIV).

- Ce comportamente prosociale exemplifică fiecare știre?
- Care este scopul fiecărei acțiuni?
- Cine este inițiatorul fiecărei acțiuni descrise?
- Ce însușiri și valori morale are fiecare dintre aceste persoane?

Spune-ți păreră!

- Ți s-a întâmplat să participi la o competiție la care câștigătorul a folosit mijloace necinstite? De ce crezi că a făcut acest lucru? Cum te-ai simțit?

Află

Unele comportamente prosoziale pot deveni antisociale. De exemplu, toleranța este un comportament social, dar poate deveni nociv dacă se tolerează orice. De asemenea, competiția corectă, cinstită, loială ne ajută să ne dezvoltăm, dar poate deveni dăunătoare atunci când se apelează la mijloace necinstite.

Comportamentele unei persoane care au efecte negative asupra altora sunt considerate **comportamente antisociale**. Aceste comportamente contravin normelor sociale. De cele mai multe ori, acestea afectează demnitatea persoanei, provocând durere sufletească și fizică.

6. Dă exemple de comportamente observate la cei din jurul tău, care au efecte negative asupra celorlalți. Ce anume crezi că îi face să se comporte astfel? Realizează o listă de motive, utilizând opiniile tuturor colegilor.

7. Citește etichetele cu descrierea unor comportamente antisociale și rezolvă cerințele.

Agresivitatea

este o formă distructivă de comportament, care se concretizează în producerea unor daune pe plan mental sau fizic. Comportamentul agresiv este desfășurat cu intenția de a face rău unei persoane.

Insulta

este un act împotriva demnității persoanei și constă în folosirea unor cuvinte care jignesc o persoană.

Calomnia

este o afirmație mincinoasă făcută cu scopul de a pune o persoană într-o lumină nefavorabilă; este o născocire răuvoitoare, neadevărată.

- Prezintă o situație în care ai observat vreunul dintre comportamentele descrise mai sus.
- Cum ar putea fi reduse sau schimbate aceste comportamente?
- Discutați în clasă, pornind de la ideile fiecărui elev.

Ce ai învățat?

1. Ce comportamente prosoziale cunoști?
2. Ce poți face tu pentru a corecta comportamente antisociale ale colegilor?

Mesaj pentru tine

Ca să trăim într-o societate mai bună, fiecare dintre noi se poate implica în rezolvarea unor situații dificile.

RECAPITULARE

1. PRO sau CONTRA?

Delimitați un spațiu în care să desfășurați activitatea și împărțiți-l în două cu o linie trasă cu creta. Una din părți va fi PRO, cealaltă CONTRA. Un elev citește un enunț și ceilalți se așază în partea potrivită (PRO sau CONTRA), în funcție de ceea ce crede fiecare despre enunț (acord sau dezacord).

După ce a ales, fiecare elev trebuie să argumenteze alegerea.

- Există și animale care cooperează, la fel ca oamenii.
- Normele morale sunt reguli pe care membrii comunității trebuie să le urmeze.
- Valorile morale trebuie dovedite prin comportamente.
- Uneori, pot apărea păreri contrarii cu privire la ceea ce este bine de făcut într-o anumită situație.
- Grupul școlar funcționează în baza unor reguli oficiale.
- Comportamentul de care dai dovadă în spațiul public nu te afectează decât pe tine.
- Comportamentele antisociale pot fi corectate.
- Copiii au nevoie de modele pentru a învăța comportamentele prosoziale.

2. Citește textul și rezolvă cerințele.

Un copil poate să-și dorească mai multă libertate și mai multă putere de a hotărî în privința unor aspecte care îl privesc. Din punctul lui de vedere, acest lucru ar fi moral. Unui adult (părinte, rudă, profesor etc.) i s-ar părea însă moral să decidă el în locul copilului, pentru că este mai experimentat și mai informat.

- Ți s-a întâmplat să ai opinii diferite de cele ale părinților tăi în anumite chestiuni?
Cum ați rezolvat aceste divergențe de opinii?
- Propune modalități de a preveni, în viitor, astfel de conflicte.
- În ce situații ar trebui să hotărască adulții pentru copil? În ce situații ar putea copilul să decidă?
- Discută cu un adult și află cum rezolva în copilărie divergențele pe care le avea cu părinții sau cu bunicii lui. Ce e asemănător și ce e diferit față de cum se rezolvă conflictele în zilele noastre?

3. Transcrie enunțurile următoare în caiet și evaluează-le pe fiecare cu **A** (adevărat) sau **F** (fals).
- a) Familia se bazează doar pe reguli scrise, stricte.
  - b) În grupul de prieteni, conflictele trebuie rezolvate prin cooperare.
  - c) Spațiul public poate fi folosit de orice persoană așa cum dorește.
  - d) Cooperarea este un tip de comportament prosocial.
  - e) Comportamentele antisociale nu contravin normelor sociale.
  - f) Competiția poate deveni comportament antisocial.
  - g) Doar adulții pot fi implicați în activități de voluntariat.
4. Desenează-ți portretul. Notează, pe etichete, faptele prin care îi ajuți pe cei din jurul tău și comportamentele prosociale care te caracterizează. Împreună cu colegii, realizează o expoziție cu lucrările voastre.

5. **Lucrați în grup.** Organizați-vă în grupe de 3-4 elevi. Scrieți împreună scenariul unei situații în care cineva manifestă un comportament antisocial, iar cei din jur îl ajută să-și schimbe comportamentul. De exemplu, pentru rezolvarea unui conflict, se pot urma căi diferite, precum:

- discutarea pașnică a motivelor care au dus la conflict pentru lămurirea situației;
- comunicarea cu celălalt, pentru găsirea unor scopuri comune ce pot fi realizate numai prin cooperare;
- solicitarea ajutorului unui adult.

- Prezentați colegilor din clasele mai mici scenetele create de voi.
  - Realizați și afișe cu sloganuri potrivite pentru a vă susține mesajul.
- lață un exemplu:

Fii inteligent, nu fi violent!

Portofoliu:

Verificați piesele din portofoliu realizate în această unitate de învățare. Fiecare elev va avea în vedere:

- să aibă toate piesele propuse pe parcursul unității de învățare;
- să fie respectată cerința în fiecare caz;
- să completeze/să îmbunătățească filele de portofoliu, dacă este cazul.

Proiect:

Prezentați produsele lucrate în proiectul unității de învățare. Discutați despre realizarea proiectului, ajutându-vă și de următoarele întrebări:

- Au fost respectate cerințele?
- Ce ți-a plăcut să lucrezi cel mai mult?
- Ce a fost dificil de realizat?
- Ce ai fi putut să faci diferit?

EVALUARE

Citește cu atenție cerințele, apoi rezolvă folosind ceea ce ai învățat în **Unitatea 4**.

1. Pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos (**a, b, c**), completează unul dintre enunțuri, în funcție de părerea ta.

- Sunt de acord, pentru că ... .
- Nu sunt de acord, pentru că ... .

a) Familia este un grup care trebuie să se bazeze pe respect și pe colaborare, nu pe impunerea forțată a anumitor comportamente sau valori.

b) Problemele care apar între părinte și copil trebuie rezolvate prin găsirea unor soluții convenabile pentru fiecare.

c) În spațiul public, nu poți face nimic care să-i convingă pe ceilalți să-și corecteze comportamentul.

2. Pentru fiecare dintre situațiile sugerate de imaginile de mai jos, precizează comportamentul prosocial de care poți da dovadă.

A

B

C

VERIFICĂ ȘI EVALUEAZĂ!

Apreciază ce calificativ meriți după ce discutați în clasă, cu profesorul, rezolvarea corectă.

	Suficient	Bine	Foarte bine
1	Ți-ai exprimat părerea în toate cele trei cazuri și ai scris o motivație.	Ți-ai exprimat părerea în toate cele trei cazuri și ai scris două motivații.	Ți-ai exprimat părerea în toate cele trei cazuri și ai scris trei motivații.
2	Ai indicat un comportament.	Ai indicat două comportamente.	Ai indicat trei comportamente.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 96) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

- Sunt copil, am drepturi
- Toți copiii au drepturi
- Drepturi și responsabilități

PROIECT Cunoaște-ți drepturile

- ✓ Formați grupe de 4-5 elevi.
- ✓ Căutați pe internet știri despre situații în care sunt încălcate drepturile copiilor; alegeți minimum trei situații și realizați prezentări care să conțină: *descrierea situației, dreptul încălcat/drepturile încălcate, posibile consecințe, posibile soluții.*
- ✓ Repartizați responsabilitățile în cadrul grupurilor, astfel încât fiecare elev să știe ce are de făcut.
- ✓ Planificați termene pentru realizarea materialelor: atât un termen final, cât și termene de verificare periodică, în care să analizați dacă e ceva de modificat sau de îmbunătățit.
- ✓ Alegeți modalitatea de prezentare.
- ✓ Prezentați rezultatele proiectului în ora de recapitulare a unității de învățare.

Sunt copil, am drepturi

Descoperă!

Oprește-te puțin și gândește-te la tine și la colegii tăi. Prin ce vă asemenați? Prin ce vă deosebiți? Aveți ceva în comun cu ceilalți copii din localitatea voastră? Prin ce semănați cu ceilalți copii din România sau de oriunde din lume?

- Pe baza întrebărilor și a imaginilor de mai jos, realizează o listă cu situații care ar trebui să fie firești pentru orice copil din lume. Pune lista în **portofoliul personal**.

A

B

C

D

Spune-ți părerea!

- Dintre imaginile de pe pagină, care ți-a plăcut cel mai mult? De ce?
- Crezi că sunt copii care nu beneficiază de cele ilustrate în imagini? Explică răspunsul tău.

E

Există un document internațional, semnat și respectat de state din întreaga lume, în care sunt menționate drepturile tuturor copiilor. Acest document poartă numele de *Convenția cu privire la Drepturile Copilului*. Convenția are 42 de articole, clasificate în trei capitole sau categorii: **drepturi de protecție, drepturi de dezvoltare și drepturi de participare**.

Citește cu atenție la ce se referă unele dintre articolele din această convenție, scrise într-o formă accesibilă ție.

Art. 2 – Drepturile tuturor copiilor* trebuie respectate, indiferent de rasa, etnia sau naționalitatea fiecăruia, de culoarea pielii, de limba vorbită, de religia practică, indiferent dacă sunt fete sau băieți. Copiii trebuie să fie protejați împotriva oricărei forme de discriminare**.

Art. 6 – Orice copil are dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare.

Art. 7, 8 – Orice copil are dreptul la un nume, la o naționalitate și are dreptul, în măsura posibilului, să-și cunoască părinții și să fie îngrijit de aceștia.

Art. 12, 13, 14, 15 – Copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește. Copiii au dreptul de a se informa, de a fi ascultați.

Orice copil are dreptul la libertatea de a gândi, de a avea o religie, de a participa la întruniri pașnice care nu încalcă drepturile celorlalți.

Art. 24 – Copiilor trebuie să li se asigure condițiile necesare pentru a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și să beneficieze de serviciile medicale și de recuperare.

Art. 28, 29 – Copiii au dreptul la o educație de calitate care să le asigure egalitatea de șanse și dezvoltarea personalității lor. Ei au dreptul la învățământ primar obligatoriu și gratuit.

Art. 30 – Copilul care are altă etnie sau religie și vorbește altă limbă decât majoritatea are dreptul la viață culturală proprie, are dreptul să își declare apartenența religioasă și să-și practice propria religie. Are, de asemenea, dreptul de a folosi limba maternă.

Art. 19, 34, 36, 37, 39 – Copiii trebuie protejați împotriva oricăror forme de exploatare, împotriva violenței, abuzului, abandonului și a altor tratamente dăunătoare.

**drepturile copiilor* – puterea sau privilegiul recunoscut unui copil, prin lege, de a se bucura de anumite lucruri;

**discriminare – lipsirea de egalitate în drepturi sau limitarea drepturilor unor persoane în comparație cu ceilalți cetățeni.

Aplică

1. Lucrați în grup. Formați grupuri de patru elevi. Citiți cu atenție textul de mai jos și rezolvați cerințele.

Casa unde locuia Tom Canty se găsea într-un adânc de fundătură. Era mică și dărăpănată. Familia Canty ocupa o cameră la al treilea etaj. Mama și tata aveau acolo, într-un colț, un fel de pat de lemn. Tom, bunica lui și cele două surori, Bet și Nan, nu aveau loc stabilit: toată dușumeaua era la dispoziția lor și puteau să se culce unde voiau. Erau și oarecare zdrențe de cuvertură și câteva maldăre de paie vechi, murdare. Bet și Nan, gemenele, aveau cincisprezece ani. Aveau inima bună, dar erau murdare, îmbrăcate în zdrențe. Mama lor era ca și ele. John Canty, tatăl lui Tom, fura și bunica cerșea. Ei îi obligaseră pe copii să cerșească; dar nu reușiseră să facă din ei hoți.

Tom se deșteptă înfometat. Ieși din casă și rătăci încolo și înapoi prin oraș, fără să privească pe unde îl duceau pașii. Ajunse în fața unui palat mare și frumos. Tom privi cu uimire construcția enormă. De cealaltă parte a grilajului, era un băiat drăguț, pârlit de soare, înnegrit de sporturi și de exerciții în aer liber. Veșmintele lui de mătase erau împodobite cu obiecte scânteietoare; purta la șold o săbioară și un pumnal, încrustate cu pietre prețioase; era încălțat cu ghete cu tocul roșu; pe cap avea o căciuliță elegantă, împodobită cu pene ce atârnavă în jos, prinse într-o piatră mare, de preț. Mai mulți curteni, amețitori prin ținuta lor, probabil oamenii lui personali, ședeau în jurul său. O! Era un prinț!

(după *Prinț și cerșetor*, de Mark Twain)

- Discutați despre cele două situații de viață. Ce e asemănător și ce e diferit la cei doi băieți? Scrieți în caiet asemănările și deosebirile identificate.
- De ce credeți că se afla Tom în această situație? Ce drepturi îi erau încălcate?
- Cunoașteți alte personaje din literatura pentru copii, ale căror drepturi le erau încălcate? Povestiți.

2. Lucrați în perechi. Rezolvați cerințele de mai jos.

- Realizați o listă cu exemple de situații care dovedesc că vă sunt respectate drepturile despre care ați învățat.
- Cine crezi că trebuie să se îngrijească pentru ca drepturile tale să fie respectate? Numește aceste persoane sau instituții.
- Stă în puterea ta să contribui la respectarea drepturilor altor copii? Cum?

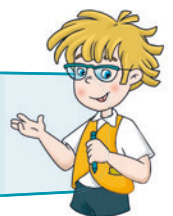

Ce ai învățat?

1. Ce drepturi ale copiilor cunoști?
2. Care dintre drepturi ți se pare cel mai important? Explică răspunsul tău.

Mesaj pentru tine

Fiecare copil este o comoară.

Toți copiii au drepturi

Descoperă!

Privește cu atenție fotografiile de mai jos. În care dintre situațiile prezentate sunt respectate drepturile copiilor și în care sunt încălcate?

A

B

C

D

- În ce alte situații sunt încălcate drepturile copiilor? Realizează o listă de situații, împreună cu un coleg.

Spune-ți păreră!

- Cum crezi că se simt copiii ale căror drepturi sunt încălcate?
- Cine este răspunzător pentru aceste situații?
- Tu cum te-ai simți dacă n-ai putea merge la școală?

Află

Drepturile copilului nu se negociază*. Suntem cu toții datori să identificăm cazurile de încălcare a drepturilor copilului și să încercăm să găsim soluții pentru a le rezolva.

Copiii au drepturi oriunde s-ar afla: acasă la părinții naturali, în familii adoptive, în instituții de îngrijire sau la școală. Părinții și familiile, grupurile profesionale care lucrează cu copiii, dar și orice cetățean responsabil ar trebui să știe de existența acestor drepturi. Polițiștii și judecătorii sunt cei care au sarcina să aplice legea, dar oricine (în special cei ce lucrează cu copiii) are obligația să raporteze cazuri de abuz sau de neglijență îndreptate asupra copiilor.

*a negocia – a trata, a intermedia, a mijloci cu cineva; a discuta o problemă pentru a găsi soluții acceptabile pentru ambele părți implicate în tratative.

Aplică

- 1. Lucrați în perechi.** Citiți textele de mai jos și discutați despre ce drepturi au fost încălcate în fiecare caz.

Părinții a șapte copii și-au trimis doi dintre copii la cerșit și nu s-au îngrijorat când aceștia nu s-au întors acasă, pe timpul nopții. Copiii, de 6 și 12 ani, le-au spus medicilor că sunt nevoiți să cerșească, pentru că părinții lor nu lucrează. Seara trecută, s-au urcat într-un autobuz și au coborât în zona industrială. Cum nu mai știau să ajungă acasă, au rămas pe stradă mai bine de cinci ore, la 2° Celsius, îmbrăcați subțire.

Subnutriția* cauzează anual, în mod direct sau indirect, moartea a peste un milion de copii cu vârsta sub cinci ani, în Africa, avertizează Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF). Acesta subliniază că „subnutriția are consecințe dramatice” pentru minorii de pe continent.

*subnutriție – subalimentare; stare cauzată de reducerea rației alimentare.

Malala Yousafzai este o elevă pakistaneză care, atunci când avea 12 ani, a dezvăluit felul în care fetele și femeile din țara ei sunt discriminate. Ca urmare a încălcării interdicției dictate de talibani, ca fetele să nu meargă la școală, Malala a căzut victimă unui atentat, pe 9 octombrie 2012. Atunci, niște talibani au oprit un autobuz școlar și au deschis focul asupra fetei. Malala a fost grav rănită, însă a scăpat cu viață, fiind operată în spitalul militar din Peshawar. În 2014, când avea 17 ani, i s-a decernat Premiul Nobel pentru Pace *pentru lupta împotriva asupririi copiilor și tinerilor, dar și pentru dreptul tuturor copiilor la educație.*

- 2.** Ce situație din cele prezentate la exercițiul 1 te-a impresionat mai mult? Explică răspunsul tău.

- 3.** Privește imaginea alăturată. Scrie o scurtă povestire pe baza acestei imagini. Precizează dacă se procedează corect și de ce. Ce drepturi ale copilului sunt respectate? Prezintă colegilor compunerea ta. Adaug-o în **portofoliul personal**.

- 4.** Există situații în care drepturile copiilor sunt încălcate în localitatea voastră? Scrie o scrisoare adresată primarului, în care să-i povestești una dintre aceste situații. Propune și o soluție pentru problema semnalată. Pune scrisoarea în **portofoliul personal**.

5. Lucrați în perechi. Citiți textul și rezolvați cerințele.

UNICEF este o organizație internațională care oferă asistență umanitară pentru dezvoltarea copiilor și a mamelor lor în țările în curs de dezvoltare. În 1965 a primit Premiul Nobel pentru Pace. Se concentrează în principal pe cinci priorități de bază: *Educația fetelor, Plus de imunizare, Protecția copilului, HIV/SIDA și Copilărie pentru copii.*

- De ce credeți că a fost necesară înființarea unei astfel de organizații?
  - Observați sigla organizației și discutați despre ce credeți că reprezintă.
  - Imaginați-vă că puneți bazele unei organizații care să apere drepturile copiilor. Căutați un nume potrivit și realizați o siglă pe o foaie A4. Prezentați colegilor organizația, precizând și o descriere pe scurt a unei posibile activități.
6. Intră pe site-ul oficial al UNICEF România (<https://www.unicef.org/romania/ro>) și informează-te despre activitățile organizației. Prezintă una dintre activități pe o foaie de **portofoliul personal**.

Știi că, în fiecare an, pe 20 noiembrie, se sărbătorește Ziua Internațională a Drepturilor Copiilor?

7. **Lucrați în grup.** Formați grupuri de patru elevi. Realizați o propunere de activitate pentru marcarea Zilei Internaționale a Drepturilor Copiilor. Stabiliți:

- numele activității;
- locul de desfășurare;
- materialele necesare;
- cine poate participa;
- modalitatea de desfășurare;
- ce rezultate se vor obține.

Ce ai învățat?

1. Fiecărui copil ar trebui să îi fie respectate drepturile? Explică răspunsul tău.
2. Pot fi copiii implicați în respectarea drepturilor lor și ale celorlalți copii? Explică răspunsul tău.

Mesaj pentru tine

Ce greșală să crezi că un copil, pentru că e mic, poartă în el visuri minuscule!
(George Enescu, muzician român)

Drepturi și responsabilități

Descoperă!

Pentru că și ție îți place să-ți fie respectate drepturile, trebuie să respecti și tu drepturile celor din jurul tău. În plus, este bine să știi că orice drept pe care îl ai impune și anumite obligații. Citește povestirea cu atenție, apoi discută cu colegii tăi.

Paul este impresionat de noii lui colegi de clasă. Îi era teamă de felul în care va fi primit, dar toți s-au strâns prietenoși în jurul lui și l-au încurajat. Par copii de treabă și este sigur că se vor înțelege de minune. Abia așteaptă să vină pauza, să se joace cu ei. Se aude clopoțelul. Băieții ies pe culoarul școlii. Se apropie, mergând greoi și ajutându-se de o pereche de cârje, Marius, un coleg de la o altă clasă. În urma lui, Cristi, băiatul care îi plăcuse atât de mult până atunci lui Paul, începe să îl imite. Se prefacă că șchioapătă și se strâmbă. Ceilalți băieți pufnesc într-un râs batjocoritor și îl imită și ei. Ochii lui Marius s-au umplut de lacrimi. Ar vrea să se întoarcă, să-i ocolească, dar nu are pe unde. În sufletul lui Paul se strecoară dezamăgirea. Se întoarce spre colegii lui și...

- Ce părere ai despre comportamentul fiecărui personaj?
- A fost încălcat vreun drept al copilului? Care?

Spune-ți părerea!

- Tu ce ai fi făcut în locul lui Marius?
- Cum crezi că va continua întâmplarea?
- Ai fost martor vreodată la o situație asemănătoare? Povestește.

Află

Drepturile copiilor implică și **responsabilități**. Acestea sunt mai mult de ordin civic* și moral**. Orice copil se poate implica în ajutorarea familiei și comunității din care face parte, după puterile sale.

A-i ajuta și respecta pe ceilalți nu este numai un act de bunăvoință față de cei din jur, ci și o dovadă de respect față de sine.

Respectarea obligațiilor, a îndatoririlor pe care le ai este o modalitate prin care te pregătești pentru a deveni un adult responsabil, apreciat de cei din jur.

*civic – privitor la cetățeni; cetățenesc;

**moral – care corespunde convingerilor, atitudinilor și regulilor după care se comportă și relaționează, corect și cinstit, oamenii.

Aplică

1. Desenează pe caiet un tabel după modelul celui de mai jos. Scrie responsabilitățile date în coloana potrivită a tabelului.

Dreptul la odihnă, joacă și recreere	Dreptul la educație	Dreptul la o familie

respectarea regulilor jocului

păstrarea bunurilor școlii

respectarea orelor de somn

respectarea membrilor familiei

realizarea îndatoririlor ce îmi revin în casă

obligația de a-mi păstra corpul și hainele curate

pregătirea temelor

respectarea partenerilor de joc

2. **Lucrați în perechi.** Discută cu colegii despre drepturile ilustrate în fotografiile. Realizați un tabel care să cuprindă drepturile identificate în imagini și obligațiile care le însoțesc.

3. **Lucrați în grup.** Formați grupuri de trei elevi. Trageți la sorți sau alegeți prin negociere un drept al copilului și realizați un afiș. Menționați dreptul la care faceți referire și obligațiile pe care le aveți. Însoțiți textul de imagini sugestive. Cu afișele realizate, organizați o expoziție pe culoarele școlii.

Ce ai învățat?

- Toți copiii au și drepturi și responsabilități? Explică răspunsul tău.
- Ce responsabilități care însoțesc dreptul la educație sunt mai dificil de respectat?

Mesaj pentru tine

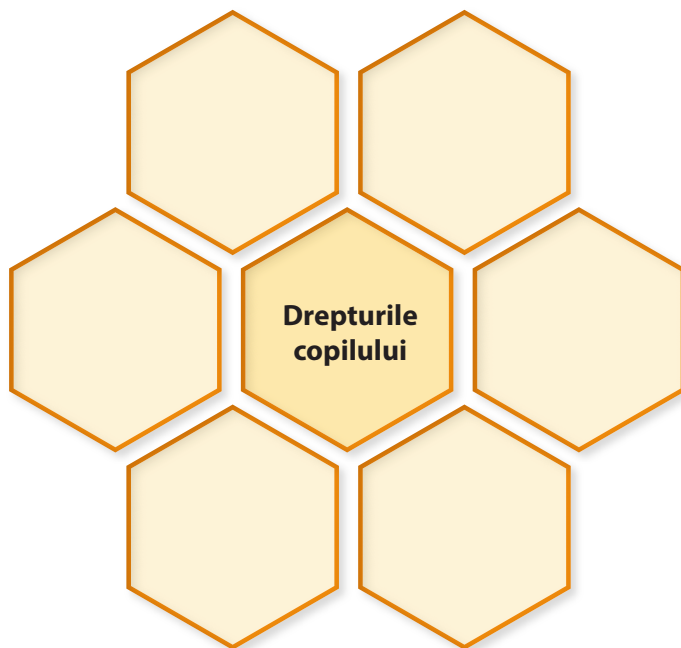
Pentru a trăi între oameni, trebuie să știi să te porți cu oamenii.

(J.J. Rousseau, filosof francez)

RECAPITULARE

1. Desenează fagurele pe caiet și completează-l cu cele mai importante drepturi ale copilului.

2. Scrie un cvintet despre unul dintre drepturile copilului (*identitate, familie, educație* etc.). Dacă nu îți amintești structura unui cvintet, te poți întoarce la pagina 31.
3. **Lucrați în perechi.** V-ar plăcea să fiți scriitori? Iată! Acum aveți ocazia!
- Scrieți o povestire despre copii și despre drepturile lor, prezentând situații în care aceste drepturi pot fi încălcate. Oferiți soluții pentru fiecare situație.
  - Scrieți povestirea pe o coală de hârtie A4, așa încât să o puteți expune în cadrul expoziției clasei voastre.
4. **Lucrați în grup.** Formați grupuri de patru elevi. Decupați cartonașe având dimensiuni asemănătoare cărților de joc, apoi scrieți pe ele diferite drepturi și responsabilități asociate acestora. Schimbați seturile de cartonașe între grupuri. Grupați cartonașele în funcție de drepturile și responsabilitățile scrise pe acestea.

Dreptul
la joacă

Respect
regulile
jocului

Dreptul
la asistență
medicală

5. Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele. Te poți întoarce la textul citit ori de câte ori este nevoie.

Indicatorul care semnalează cel mai bine pericolul nerespectării drepturilor copilului este gradul de sărăcie. Studiul UNICEF privind *Măsurarea sărăciei în rândul copiilor din țările dezvoltate*, realizat în anul 2012, indică faptul că 1 din 4 copii români trăiește deja în sărăcie. Datele oficiale ale Institutului Național de Statistică arată că în anul 2011 existau 400 172 de copii, cu vârste cuprinse între 3 și 17 ani, care nu erau înscriși la nicio formă de învățământ.

- Precizează trei informații transmise de articolul citit.
  - Spune două posibile soluții pentru reducerea efectelor sărăciei.
  - Precizează trei comportamente personale prin care asiguri respectarea drepturilor celorlalți copii.
6. **Lucrați împreună.** Pregătiți campania de informare *Vocea mea contează!*. Organizați-vă și realizați afișe și pliante pe tema respectării drepturilor copiilor. Scrieți mesaje care să îi convingă pe copii că sunt responsabili atât de respectarea drepturilor lor, cât și de respectarea drepturilor altor copii. Folosiți texte, desene, colaje. Puteți invita elevii de la alte clase a IV-a să se alăture campaniei voastre. Expuneți afișele pe holurile școlii. Distribuți pliante colegilor de la alte clase.

Exemple de mesaje:

- *Niciun copil nu se cuvine să fie umilit de colegii lui. Nu ascunde ce se întâmplă, vorbește cu profesorul tău!*
- *Toți copiii au dreptul să primească sprijin când au nevoie. A cere ajutor e o dovadă de curaj.*
- *Există sigur cel puțin o persoană care să te sprijine atunci când ai nevoie: un coleg, un prieten, un părinte, un profesor etc.*

Portofoliu:

Verificați piesele din portofoliu realizate în această unitate de învățare. Fiecare elev va avea în vedere:

- să aibă toate piesele propuse pe parcursul unității de învățare;
- să fie respectată cerința în fiecare caz;
- să completeze/să îmbunătățească filele de portofoliu, dacă este cazul.

Proiect:

Prezentați produsele lucrate în proiectul unității de învățare. Discutați despre realizarea proiectului, ajutându-vă și de următoarele întrebări:

- Au fost respectate cerințele?
- Ce ți-a plăcut să lucrezi cel mai mult?
- Ce a fost dificil de realizat?
- Ce ai fi putut să faci diferit?

EVALUARE

Citește cu atenție cerințele, apoi rezolvă folosind ceea ce ai învățat în **Unitatea 5**.

1. Transcrie în caiet perechile formate din asocierea termenilor din coloana din stânga cu explicațiile din coloana din dreapta.

drept	lipsirea de egalitate în drepturi sau limitarea drepturilor unor persoane în comparație cu ceilalți cetățeni
îndatorire	înțelegere, acord între două sau mai multe state, instituții sau persoane cu privire la anumite probleme
discriminare	puterea sau privilegiul recunoscut prin lege de a se bucura de anumite lucruri
	obligație morală, angajament

2. Citește cu atenție fiecare din enunțurile de mai jos. Notează pentru fiecare **A** (adevărat) sau **F** (fals).
- Drepturile unui copil trebuie respectate indiferent de țara în care s-a născut.*
  - Copiii au dreptul de a refuza să meargă la școală.*
  - Statul are principala responsabilitate pentru protecția și îngrijirea copilului.*
  - Copiii singuri la părinți au dreptul la protecție specială.*
3. Alege un drept al copilului și scrie cel puțin trei reguli din școală sau din comunitate prin care se asigură respectarea acestui drept.

De exemplu:

- *Dreptul la educație – Învățământul primar este gratuit pentru toți copiii.*

VERIFICĂ ȘI EVALUEAZĂ!

Apreciază ce calificativ meriți după ce discutați în clasă, cu profesorul, rezolvarea corectă.

	Suficient	Bine	Foarte bine
1	Ai transcris corect o singură pereche termen – explicație.	Ai transcris corect două perechi termen – explicație.	Ai transcris corect trei perechi termen – explicație.
2	Ai apreciat corect două enunțuri.	Ai apreciat corect trei enunțuri.	Ai apreciat corect patru enunțuri.
3	Ai scris o regulă.	Ai scris două reguli.	Ai scris trei reguli.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 96) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

RECAPITULARE FINALĂ

Ca să fim siguri că nu uităm ceva, haideți să ne amintim împreună ce am învățat în acest an școlar!

Apartenența locală

- Localitatea și domiciliul
- Tradițiile locale

Apartenența națională

- Țara natală și, după caz, țara în care locuim
- Însemnele țării: drapelul, imnul, stema, Ziua Națională
- Dragostea față de țară

Apartenența europeană

- România, membră a Uniunii Europene
- Însemnele Uniunii Europene: drapelul european, imnul european, Ziua Europei

Valori morale

- Bine
- Altruism
- Cinste
- Respect
- Responsabilitate
- Solidaritate

Norme morale

- Exemplificări ale normelor morale
- Rolul normelor morale

Comportamente moral-civice

- viața morală cotidiană: comportamentul în familie; comportamentul în școală; comportamentul în grupul de prieteni; comportamentul în locuri publice

Comportamente moral-civice

- Comportamente prosoziale (ajutorare, cooperare, competiție, toleranță, sprijin, voluntariat) și antisociale (conflictuale, agresive)
- Schimbarea comportamentelor

Drepturile universale ale copilului

1. Lucrați în perechi. Pentru fiecare conținut, scrieți câte două idei care vi s-au părut cele mai interesante. Vă puteți întoarce la lecțiile din acest manual ori de câte ori este nevoie.

2. **Lucrați în grup.** Formați grupuri de trei elevi. Rezolvați cerințele.

a) Discutați, în grup, despre caracteristicile unui bun cetățean.

lata câteva idei de la care puteți porni discuția.

- *Acceptă responsabilități în comunitate pentru a-i ajuta pe cei care au nevoie.*
- *Respectă normele morale și comportamentele prosoziale.*
- *Promovează buna înțelegere și acceptarea celorlalți chiar dacă sunt diferiți.*
- *Interacționează pozitiv cu alți copii și cu adulții.*
- *Comunică pentru a rezolva conflictele și nu reacționează cu agresivitate.*
- *Își dorește să participe la activitățile comunității.*
- *Cunoaște și respectă propriile tradiții, dar și pe cele ale celorlalți.*
- *Cunoaște și respectă drepturile copiilor.*

b) Răspundeți la întrebări, pe baza celor discutate în grup.

- Sunt aceste caracteristici importante? De ce?
- Mai sunt și alte caracteristici care ar putea completa lista? Exemplificați.
- Cum ar fi comunitatea în care oamenii ar avea aceste caracteristici?
- Ce s-ar putea întâmpla în comunitate dacă oamenii nu ar dovedi aceste caracteristici?
- Aceste caracteristici se aplică doar adulților sau doar copiilor?
- Ați dovedit în activitățile voastre una sau mai multe dintre caracteristicile date? Exemplificați.

3. **Lucrați în perechi.** În Uniunea Europeană sunt promovate valori ca: *unitatea, comunicarea, toleranța, solidaritatea, respectul, pacea.* Ce fapte ale cetățenilor pot dovedi respectarea acestor valori? Scrieți cel puțin un exemplu pentru fiecare valoare. Prezentați colegilor ideile voastre.

Descoperă numele unor personalități românești de talie europeană și universală.

George Emil Palade
(1912–2008) a fost medic și om de știință, laureat al Premiului Nobel pentru *Fiziologie** și Medicină, în 1974.

Dimitrie Gusti (1880–1955)
a creat o școală *sociologică*** de studiere a satelor românești, ajunsă model pentru sociologia europeană.

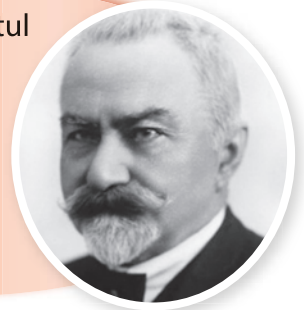
Inginerul
Henry Coandă
(1886–1972)
a creat motorul cu reacție.

Constantin Brâncuși (1876–1957)
este considerat de majoritatea criticilor de artă cel mai important sculptor al secolului XX și unul dintre cei mai mari artiști ai tuturor timpurilor.

Naturalistul
Emil Racoviță
(1868–1947) a pus bazele biospeologiei (știința studierii vieții din peșteri).

*fiziologie – ramură a biologiei care studiază funcțiile organismului viu;

**sociologie – știință care studiază societatea omenească și legile dezvoltării ei.

4. Caută informații despre alte personalități românești cunoscute la nivel european. Alege una dintre ele și realizează o prezentare. Imaginează-ți că ești prezentator de știri. Informează-i pe colegii tăi despre personalitatea aleasă.
5. **Lucrați împreună.** Alcătuiți un *album al comportamentelor morale*. Fiecare elev prezintă pe foi A4 trei situații în care a dovedit un comportament moral: povestește, pe scurt, ce s-a întâmplat și scrie norma morală pe care a pus-o în aplicare. Paginile pot fi completate cu desene sau imagini decupate. Legați toate paginile într-un album și realizați o copertă potrivită.

EVALUARE FINALĂ

1. Notează, în caietul de *Educație civică*, litera corespunzătoare răspunsului corect:

- A.** Locul în care ne-am născut se numește:
a) localitate maternă;
b) localitate natală;
c) localitate de adopție.
- B.** Domiciliul este locul:
a) unde locuiesc bunicii noștri;
b) în care ne-am născut;
c) în care locuim.
- C.** Unul dintre însemnele României este:
a) stema;   **b)** deviza;   **c)** blazonul.
- D.** Ziua Națională a României este la:
a) 24 Ianuarie;   **b)** 1 Decembrie;   **c)** 9 Mai.
- E.** România este membră a Uniunii Europene din anul:
a) 2015;   **b)** 1989;   **c)** 2007.
- F.** Una dintre valorile morale ale societății noastre este:
a) egoismul;   **b)** altruismul;   **c)** răutatea.
- G.** Una dintre normele morale din societatea noastră este:
a) să nu faci rău;   **b)** să fii atent;   **c)** să te joci.
- H.** Un comportament prosocial este:
a) conflictul;   **b)** cooperarea;   **c)** agresivitatea.
- I.** Unul dintre drepturile copiilor este:
a) dreptul de a face ceea ce dorești;
b) dreptul de a fi protejat de abuzuri;
c) dreptul de a avea haine de firmă.

2. Scrie un text în care să folosești și cuvintele: *tradiții, diversitate, respect, valori, toleranță, drapel*. Găsește un titlu potrivit.

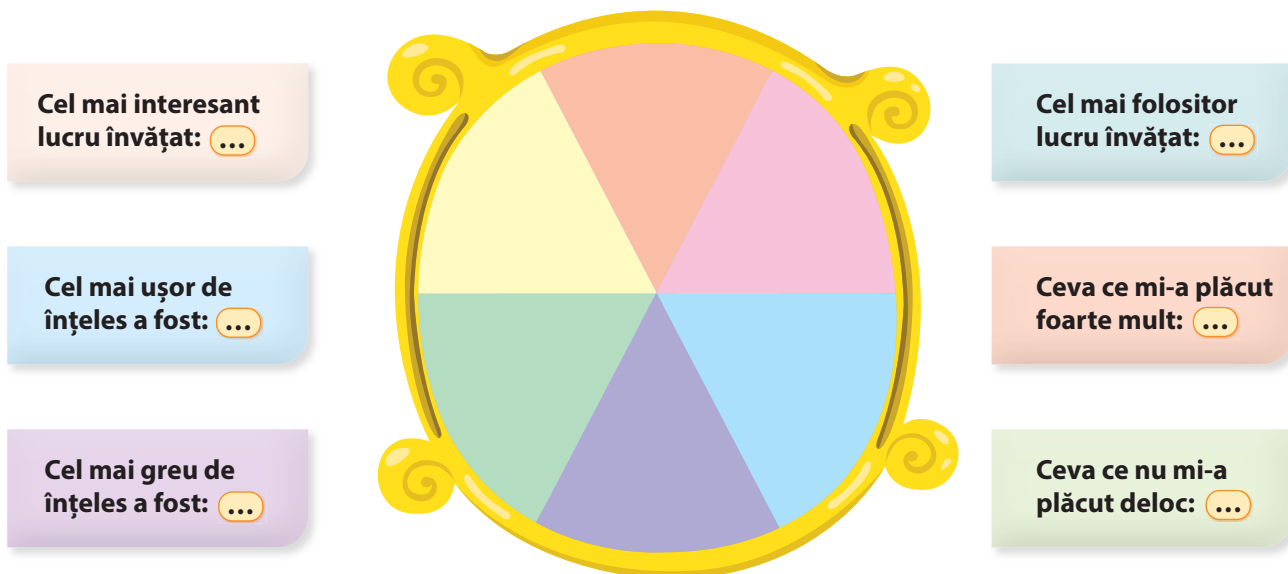
VERIFICĂ ȘI EVALUEAZĂ!

Apreciază ce calificativ meriți după ce discutați în clasă, cu profesorul, rezolvarea corectă.

	Suficient	Bine	Foarte bine
1	3 alegeri corecte	4-7 alegeri corecte	8-9 alegeri corecte
2	2 cuvinte folosite corect	3-4 cuvinte folosite corect	5-6 cuvinte folosite corect

Oglinda orelor de *Educație civică*

- Desenați o oglindă pe o foaie A3. Împărțiți-o în șase „felii”, ca în desenul de mai jos. Pe foi mici, colorate, notați:

- Discutați cu colegii despre alegerile voastre.

FIȘA DE OBSERVARE A COMPORTAMENTULUI

Gândește-te la activitatea ta de pe parcursul unității de învățare. Citește cu atenție fiecare comportament și bifează răspunsul care ți se potrivește cel mai bine. După completare, verifică împreună cu profesorul tău dacă ai apreciat corect.

Comportamentul	Niciodată	Uneori	Deseori	Întotdeauna
Am dovedit interes în învățare				
Am urmat instrucțiunile				
Am lucrat individual				
Am cerut ajutor când am avut nevoie				
Când am greșit, am vrut să aflu cum pot să corectez				
Am dus activitățile până la capăt				
Mi-am spus părerea				
Am cooperat cu ceilalți în activitățile de grup				

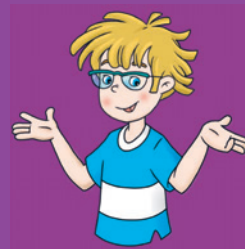

LITERA

Manualul este prezentat
în variantă tipărită
și în variantă digitală.

Varianta digitală are un
conținut similar celei tipărite.
În plus, cuprinde o serie de
activități multimedia interactive
de învățare (exerciții interactive,
jocuri educaționale, animații,
filme, simulări).

Tradiție din 1989

 www.litera.ro

ISBN 978-606-33-7674-0

9 786063 137674 0